

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМ

ХҮН АМ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН
СУРГАЛТ, СУДАЛГААНЫ ХҮРЭЭЛЭН

ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРЭЛТИЙН БАРОМЕТРИЙН СУДАЛГАА 2025

ХҮН АМ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН
СУРГАЛТ, СУДАЛГААНЫ ХҮРЭЭЛЭН

***ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ
ЗЭЭЛИЙН ЭРЭЛТИЙН
БАРОМЕТРИЙН СУДАЛГАА***

УЛААНБААТАР ХОТ
2025 ОН

Судалгааг гүйцэтгэсэн: Хүн ам, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сургалт, судалгааны хүрээлэн

Хөдөлмөрийн судалгааны сектор

М.Батгэрэл ХАХНХССХ-ийн захирал

Н.Жаргалсайхан ХСС-ын эрхлэгч

Г.Мягмардулам ХСС-ын эрдэм шинжилгээний ахлах ажилтан

Хэвлэлийн эх бэлтгэсэн:

Б.Хос-Эрдэнэ ИӨМТГ-ын өгөгдлийн инженер

Хаяг:

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Нарны зам, 55-р байр, 2-р давхар

Утас: 77111331, 77121286

Веб хуудас:

<https://institute.gov.mn/>

<https://www.gov.mn/org/triplsp>

АГУУЛГА

ӨМНӨХ ҮГ	4
ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ	5
ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ	6
ХАВСРАЛТЫН ЖАГСААЛТ	6
ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ	7
ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ	8
СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ	12
БҮЛЭГ 1. АЖИЛ ОЛГОГЧ, АЖИЛЛАГЧДЫН МЭДЭЭЛЭЛ	15
1.1. Судалгаанд хамрагдсан аж ахуйн нэгж байгууллага	16
1.2. Ажиллагчид	18
1.3. Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөн	24
БҮЛЭГ 2. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ЭРЭЛТ, ХОМСДОЛ	33
2.1. Хөдөлмөрийн зах зээлийн ажиллах хүчний эрэлт	34
2.2. Ажиллах хүчний цомхотгол	52
2.3. Ажиллах хүчний хомсдол	52
2.4. Судалгааны үр дүнгийн харьцуулалт	57
ДҮГНЭЛТ	64
СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ	65
1. Танилцуулга	66
2. Судалгааны түүвэр, хамрах хүрээ	66
2. Судалгааны мэдээлэл цуглуулалт, боловсруулалт	69
ХАВСРАЛТ	71

ӨМНӨХ ҮГ

Ажиллах хүчний богино хугацааны эрэлтийг тодорхойлох зорилго бүхий “Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн барометрийн судалгаа”-ны ээлжит үр дүнг танилцуулж байна. Энэхүү судалгааг олон улсын арга аргачлалын дагуу 21 аймаг, Улаанбаатар хотын 9 дүүрэгт идэвхтэй үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгж, ажил олгогчдоос түүвэрлэн хамруулж судалгааны үр дүнг боловсрууллаа.

Энэ үр дүнгээр 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, өнгөрсөн жилийн ажиллах хүчний хомсдолыг эдийн засгийн салбар, бүс нутгийн түвшин, ажил мэргэжил зэрэг үзүүлэлтээр тодорхойлон үүгээр танилцуулж байна.

Та бүхэн судалгааны үр дүнтэй танилцан, өөрсдийн үйл ажиллагаандаа ашиглахын зэрэгцээ судалгааны арга, аргачлал, судалгаатай холбоотой асуудлаар санал хүсэлтээ бидэнд илгээж, хамтран ажиллахыг хүсье.

ЗАХИРАЛ

М. БАТГЭРЭЛ

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдсан ААНБ-ын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн салбар, үйл ажиллагааны хэлбэрээр	17
Хүснэгт 2. Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /мян.хүн/	19
Хүснэгт 3. Ажиллагчдын дүнд эзлэх хувийн өөрчлөлт	20
Хүснэгт 4. Ажиллагчид, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр	22
Хүснэгт 5. Байнгын ажиллагчид, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр	23
Хүснэгт 6. Шинэ ажиллагчид, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар	25
Хүснэгт 7. Шинэ ажиллагчид, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр /хувь/	26
Хүснэгт 8. Ажлаас гарсан ажиллагчид, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /мян.хүн/	29
Хүснэгт 9. Ажиллагчдаа тогтвортой ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээ, өмчийн хэлбэрээр /хувь/	32
Хүснэгт 10. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, хугацаагаар	39
Хүснэгт 11. Ажиллах хүчний эрэлт, ААНБ-ын ажиллагчдын тооны бүлгээр /хувь/	43
Хүснэгт 12. Ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажлын байрны хэлбэрээр	44
Хүснэгт 13. Ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажлын байрны төрлөөр	45
Хүснэгт 14. Ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр	48
Хүснэгт 15. Ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлээр	49
Хүснэгт 16. Ажиллах хүчний эрэлт, мэргэжлийн болон техникийн боловсрол шаардах ажил мэргэжлээр	50
Хүснэгт 17. Ажиллах хүчний эрэлт, дээд боловсрол шаардах ажил мэргэжлээр	51
Хүснэгт 18. Ажиллах хүчний хомсдол, бүсээр	53
Хүснэгт 19. Ажиллах хүчний хомсдол, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар	54
Хүснэгт 20. Ажиллах хүчний хомсдол, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр	55
Хүснэгт 21. Ажиллах хүчний хомсдол, ажил мэргэжлээр	56
Хүснэгт 22. Түүврийн хэмжээ, салбараар, ажиллагчдын тооны бүлгээр	68

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Судалгаанд хамрагдсан аж ахуйн нэгж байгууллага /хувь/	16
Зураг 2. Судалгаанд хамрагдсан ААНБ, үйл ажиллагааны хэлбэр, байршлаар /хувь/	18
Зураг 3. Байнгын ажиллагчдын боловсролын түвшин /хувь/	21
Зураг 4. Байнгын ажиллагчид, насны бүлгээр /хувь/	21
Зураг 5. Сүүлийн 12 сард ажлаас гарсан ажиллагчид, байршлаар	30
Зураг 6. ААНБ-ууд шинээр ажилтан авах хувь, бүсээр	34
Зураг 7. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /хувь/	36
Зураг 8. 2026 оны эхний хагас жилийн ажиллах хүчний эрэлт, эдийн үйл ажиллагааны салбараар /хувь/	38
Зураг 9. 2026 оны сүүлийн хагас жилийн ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /хувь/	40
Зураг 10. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, бүсээр /хувь/	41
Зураг 11. Ажиллах хүчний эрэлт, ААНБ-ын өмчийн хэлбэр, ажлын байрны хэлбэрээр /хувь/.....	42
Зураг 12. Ажиллах хүчний эрэлт, ажлын байрны төрөл, өмчийн хэлбэрээр	47
Зураг 13. Сул ажлын байр бий болох шалтгаан /хувь/	47
Зураг 14. Шаардлагатай мэргэжилтэй ажилтан олдоогүйгээс ажилтан авч чадаагүй байдал, бүсээр /хувь/	53
Зураг 15. Ажиллах хүчний эрэлт /мян.хүн/ 2017-2026 он	58
Зураг 16. Ажиллах хүчний эрэлт, тэргүүлэх салбараар /мян.хүн/	58
Зураг 17. Ажиллах хүчний эрэлт, бүс нутгаар /мян.хүн/	59
Зураг 18. Ажиллах хүчний эрэлт, ажлын байрны хэлбэрээр /хувь/	60
Зураг 19. Ажиллах хүчний эрэлт, ажлын байрны төрлөөр /хувь/	60
Зураг 20. Ажиллах хүчний хомсдол /мян. хүн/ 2016-2025 он	61

ХАВСРАЛТЫН ЖАГСААЛТ

Хавсралт 1. Ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар, 2017-2026 он /мян.хүн/	72
Хавсралт 2. Ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлээр, 2017-2026 он ..	73
Хавсралт 3. Ажиллах хүчний хомсдол, ажил мэргэжлээр, 2016-2025 он	76
Хавсралт 4. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлээр	79

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

Товчилсон үг	Тайлбар
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
ХАХНХССХ	Хүн ам, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сургалт, судалгааны хүрээлэн
ХХҮЕГ	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар
ААНБ	Аж ахуйн нэгж, байгууллага
БРС	Бизнес регистрийн сан
ХАА	Хөдөө аж ахуй
ISIC	Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбар
ҮАМАТ	Үндэсний ажил мэргэжлийн ангилал ба тодорхойлолт
ISCO	Мэргэжлийн ангиллын олон улсын стандарт
ХЗЗ	Хөдөлмөрийн зах зээл
ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль
CAPI	Computer-assisted personal interview
CATI	Computer Assisted telephone interview
PAPI	Pen-and-Paper Personal Interview
CAWI	Computer Assisted Web Interview
ТЕГ	Татварын ерөнхий газар

ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ

Эдийн засгийн үйл ажиллагаа

Зах зээлд зориулж үйлдвэрлэсэн бараа, үйлчилгээ юм. Өөрөөр хэлбэл, үндэсний тооцооны системийн хүрээнд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг зах зээлд худалдах, солилцох эсвэл өөрийн хэрэглээндээ зориулан өрхөд үйлдвэрлэж байгаа бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг хамруулна. Харин өөрийн хэрэглээндээ зориулсан үйлчилгээ болон бусдын хэрэгцээнд зориулсан сайн дурын үйлчилгээг хамруулахгүй;

Хөдөлмөрийн насны хүн ам

Хөдөлмөрийн насны хүн ам гэж 15 ба түүнээс дээш насны хүн амыг хэлнэ. Хөдөлмөрийн насны хүн амыг ажиллах хүч болон ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам гэж ангилна. (*заалт 15, 65, ХСОУ-ын 19-р бага хурлын тогтоол-1*);

Ажиллах хүч

Тухайн хугацаанд зөвхөн хөдөлмөр эрхлэлтийн ажлын хэлбэрийн хүрээнд, цалин хөлс, орлого олох зорилгоор бусдын хэрэглээнд зориулан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд хүч хөдөлмөрөө нийлүүлж байгаа ажиллагчид болон нийлүүлэхэд бэлэн байгаа ажилгүй хүн юм. (*заалт 11, 16, ХСОУ-ын 19-р бага хурлын тогтоол-1*);

Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам

Сургуульд суралцаж байгаа, гэрийн ажилтай, өндөр настан, өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон ажил хайх итгэл алдарсан зэрэг шалтгаанаар тухайн хугацаанд ажиллах хүчинд хамаарахгүй хөдөлмөрийн насны хүн амыг ойлгоно. Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амаас **боломжит ажиллах хүчин** (тодорхойлолт 2.16.3)-ийг тодорхойлно. Мөн ажиллах хүч болон боломжит ажиллах хүч хоёрын нийлбэрээр **өргөтгөсөн ажиллах хүч** илэрхийлэгдэнэ. (*заалт 16, 55, ХСОУ-ын 19-р бага хурлын тогтоол-1*);

Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалт

Хөдөлмөрийн нийлүүлэлт болон эрэлтийн зөрүү буюу хөдөлмөрийн насны хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийн хэрэгцээ хангагдахгүй байхыг ойлгоно. (*заалт 40, 42, ХСОУ-ын 19-р бага хурлын тогтоол*). Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалтыг дараах үзүүлэлтээр хэмжинэ;

Хөдөлмөр эрхлэлт

Цалин хөлс, орлого олох зорилгоор бусдын хэрэглээнд зориулан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагаа юм. Хөдөлмөр эрхлэлт гэсэн ажлын хэлбэр нь ажиллах хүчний статистикийн хамрах хүрээг тогтооно. *(заалт 7b, 11, ХСОУ-ын 19-р бага хурлын тогтоол-1);*

Ажиллах хүчний эрэлт

Ажил олгогчид хэрэгцээтэй хөдөлмөрийн үйлчилгээний хэмжээг;

Аж ахуйн нэгж

Улсын бүртгэлд бүртгэгдэж, аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа компани, нөхөрлөл, хоршоо, төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар, тэдгээртэй адилтгах орлогын албан татвар төлөх үүрэг бүхий хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй этгээд болон үндсэн үйл ажиллагаа нь ашгийн бус боловч бараа борлуулах, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлж орлого олсон дотоод, гадаадын хуулийн этгээдийг;

Ажлын байр

Иргэн, ажилтны гүйцэтгэх ажил үүрэгтэйгээ холбоотойгоор хүрэлцэн очих ёстой ажил олгогчийн шууд ба шууд бус хяналтын дор ажил гүйцэтгэх бүх байрыг;

Ажиллагч

Цалин хөлс, орлого олох зорилгоор эдийн засгийн үйл ажиллагаанд оролцож, хөдөлмөр эрхлэлтийн аль нэг статуст хамрагдаж буй иргэнийг хэлнэ. Цалин хөлс, орлого олох зорилгоор эдийн засгийн үйл ажиллагаанд сүүлийн долоо хоногт нэгээс дээш цагаар оролцсон бол ажиллагч гэж үзнэ;

Ажлын байран дээрх дадлага, туршлага, ур чадвар эзэмших

Тодорхой мэргэшил, мэргэжлийн үнэмлэх олгодог эсэхээс үл хамааран уламжлалт арга хэлбэрээр, албан болон албан бус хэлбэрээр ажлын 8 байран дээрээ туршлага, ур чадвараа дээшлүүлэхийг ойлгоно. *(заалт 33e, ХСОУ-ын 19-р бага хурлын тогтоол-1);*

Ажил олгогч

Эдийн засгийн үйл ажиллагаатай холбоотой шийдвэрийг бие даан гаргаж, үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнээс олсон ашиг буюу ашиг олох боломжоос шууд хамаарах бизнестээ урт хугацаагаар нэг буюу түүнээс дээш ажилтныг хөдөлмөрийн болон бусад гэрээ, тохиролцооны үндсэн дээр авч ажиллуулж буй эзэн, байгууллагын удирдлагыг;

Ажил хайгч

Ажилгүй эсхүл ажилтай боловч ажлын нөхцөлөө сайжруулах, нэмэлт орлого олох зорилгоор ажил хайж байгаа иргэнийг;

Байнгын ажлын байр

Ажил олгогчийн заасан ажлын байранд, тогтоосон горимын дагуу түүнээс олгосон хөдөлмөрийн багаж хэрэгслээр, ажил олгогч, эсхүл түүний төлөөлөгчийн удирдлагын дор баталсан норм, үнэлгээ, сүлжээгээр цалин хөлс авч, ажлын өдөр, ээлжийн давтамжтайгаар гүйцэтгэх ажил үүргийг;

Байнгын ажилтан

Байнгын ажлын байранд ажиллах албан ёсны гэрээтэй бөгөөд ажил олгогч нь татвар болон нийгмийн даатгалын шимтгэлийг хариуцан төлдөг, хөдөлмөрийн харилцаа нь хөдөлмөрийн тухай болон төрийн албаны тухай хууль тогтоомжоор зохицуулагддаг иргэнийг;

Түр ажлын байр

Хөдөлмөрийн харилцаа нь хөдөлмөрийн болон иргэний хуулиар зохицуулагддаг тодорхой ажил, үйлчилгээг хөдөлмөрийн ба хөлсөөр ажиллах, ажил гүйцэтгэх гэрээг үйл ажиллагааны онцлогоос хамааран зургаан сар хүртэлх хугацаагаар байгуулж, тодорхой нэг ажил үүргийг гүйцэтгэснээр дуусгавар болдог, байнгын давтамжгүй, тохиолдлын шинж чанартай ажил үүрэг, албан тушаалыг;

Түр ажилтан

Хөдөлмөрийн харилцаа нь хөдөлмөрийн болон иргэний хуулиар зохицуулагддаг тодорхой ажил, үйлчилгээг хөдөлмөрийн ба хөлсөөр ажиллах, ажил гүйцэтгэх гэрээг үйл ажиллагааны онцлогоос хамааран зургаан сар хүртэлх хугацаагаар байгуулж, цалин хөлс, орлого олдог, эдийн засгийн идэвхтэй хүн амд хамаарах, татвар, нийгмийн даатгалын шимтгэлийг өөрөө бие даан хариуцаж төлдөг иргэнийг;

Улирлын ажлын байр

Улирлын чанартай байнгын ажлын байранд ажиллах албан ёсны гэрээтэй бөгөөд ажил олгогч нь татвар болон нийгмийн даатгалын шимтгэлийг хариуцан төлдөг, хөдөлмөрийн харилцаа нь Хөдөлмөрийн тухай болон бусад холбогдох хууль тогтоомжоор зохицуулагддаг ажил, үүрэг, албан тушаалыг;

Улирлын ажилтан

Улирлын чанартай байнгын ажлын байранд ажиллах албан ёсны гэрээтэй бөгөөд ажил олгогч нь татвар болон нийгмийн даатгалын шимтгэлийг хариуцан төлдөг, хөдөлмөрийн харилцаа нь Хөдөлмөрийн тухай болон бусад холбогдох хууль тогтоомжоор зохицуулагддаг иргэнийг;

Шинэ ажлын байр

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны хүрээнд үйлдвэрлэл, үйлчилгээг бий болгох болон өргөтгөх замаар албан ба албан бус салбарт шинээр бий болсон ажил, үүрэг, албан тушаалыг;

Бүртгэлтэй ажилгүй хүн

Өнгөрсөн долоо хоногт буюу түүнээс өмнө ямар нэг шалтгаанаар ажилгүй болсон эсвэл халагдсан, халагдсан тушаалаа бичгээр авч ажил зуучлагчийн газар бүртгүүлсэн ажил идэвхтэй хайж байгаа ажилд ороход бэлэн хүнийг;

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн ойлголт

Төр чиг үүргээ хэрэгжүүлэх болон нийгмийн хэрэгцээг хангах зорилгоор төр өөрийн өмчөөр дангаараа байгуулсан хуулийн этгээдийг;

Гадаад улсын хөрөнгө оруулалттай

Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдсан, өөрийн хөрөнгө нь 100 мянган америк доллар буюу түүнтэй тэнцэх төгрөгөөс дээш, түүний 25-аас доошгүй хувь нь гадаадын хөрөнгө оруулагчийн хувь хөрөнгөөс бүрдсэн аж ахуйн нэгжийг;

Мэргэжилтэй ажилтан

Тодорхой ажил эрхлэх, мэдлэг ба зохих ур чадварыг зориулалтын сургалтаар олж авсан, эсвэл эрх бүхий байгууллагаас баталгаажуулсан мэргэжилтэй хүнийг;

Өөрийн хүсэлтээр халагдсан

Хууль болон хөдөлмөрийн гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол ажилтан хөдөлмөрийн гэрээ цуцлах тухай өргөдлөө ажил олгогчид өгсөн өдрөөс хойш 30 хоног өнгөрмөгц ажлын байраа орхих эрхтэй, энэ тохиолдолд хөдөлмөрийн гэрээ цуцлагдсанд тооцно.

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

Энэ удаагийн хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн барометрийн судалгаагаар Улаанбаатар хотын 9 дүүрэг, 21 аймгийн аж ахуйн нэгж, байгууллагыг түүвэрлэн хамруулж, үр дүнг түүврийн эх олонлогт тархаан тооцож, энэ оны ажиллах хүчний эрэлтийг тодорхойллоо.

Ажиллах хүчний нийт эрэлт

Судалгааны үр дүнгээр улсын хэмжээнд 2026 онд нийт 82.6 мянган ажлын байранд ажилтан авах хэрэгцээ бий болох бөгөөд энэ нь өмнөх оны мөн дүнгээс багахан буурах төлөвтэй байна. Ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх хувийн жингээр бөөний болон жижиглэн худалдаа, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын эрэлтүүд ихэнх хувийг эзэлж, бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт жилийн нийт эрэлтийн 36.5 хувь барилгын салбарт 12.1 хувь, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт нийт эрэлтийн 13.8 хувь бий болох төлөвтэй байна. Боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын ажиллах хүчний эрэлт өмнөх оны мөн дүнгээс өсөх төлөвтэй бол барилга болон бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн хэмжээ буурах төлөвтэй байна.

Хөдөлмөрийн зах зээлд бий болох ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 80.7 хувь буюу 66.6 мянга нь Улаанбаатар хотод бий болох төлөвтэй бөгөөд үүний 52.0 хувь нь шинэ ажлын байр байна. Харин нийт ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх хангайн бүсийн ажиллах хүчний эрэлтийн хувь 13.1 нэгж хувь, төвийн бүсийн эрэлтийн хувь 7.8 нэгж хувь, зүүн бүсийнх 0.5 нэгж хувиар буурах тооцоолол гарлаа.

Ажиллах хүчний нийт эрэлтийн ихэнх хувийг мэргэжилтэн, үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан, суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч, худалдаа, үйлчилгээний ажилтан бүлэгт хамаарах ажил мэргэжлийн эрэлт эзэлж, нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 68.8 хувийг бүрдүүлж байна. Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан, мэргэжилтэн, худалдаа үйлчилгээний ажилтан бүлгийн ажил мэргэжлийн эрэлт нийт эрэлтэд эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн дүнгээс нэмэгдэх төсөөлөлтэй байна.

Мэргэжлээрх ажиллах хүчний эрэлт өмнөх жилүүдийн ерөнхий чиг хандлагыг хадгалж, ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх энгийн ажил мэргэжлийн эрэлт давамгайлсан хэвээр байна. Ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 5.8 хувийг үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан, 3.7 хувийг албан байгууллагын цэвэрлэгч, 2.9 хувийг худалдагч, 2.6 хувийг барилгын туслах ажилтан, 1.3 хувийг дэлгүүрийн борлуулалтын ажилтан зэрэг ажил мэргэжлүүд эзэлж байна.

Түүнчлэн мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын хүрээнд бэлтгэгддэг жолооч, операторч, автомашины механикч, борлуулагч, тогооч, хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин, гагнуурчин, цахилгаанчин, зөөгч зэрэг ажил мэргэжлийн эрэлт нийт ажиллах хүчний эрэлтэд багагүй хувийг эзэлж байна. Харин бакалавр болон түүнээс дээш түвшний боловсрол шаардах ажил мэргэжлийн хүрээнд барилгын инженер, нягтлан бодогч, автомашины инженер, эдийн засагч цахилгааны инженер, цэцэрлэгийн багш, механикч инженер, эрх зүйч, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэжилтэн, технологич, архитектурч, аудитор, хүний их эмч зэрэг ажил мэргэжлүүд зонхилж байна.

Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөн

Сүүлийн 12 сард 90.3 мянган ажиллагчид шинээр ажилд орсон бол эдгээрийн ихэнх нь сул орон тоог нөхсөн ажиллах хүчин байсан бол 47.0 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлж байна. Нийт шинэ ажиллагчдын 8.4 хувь нь боловсрол, 9.6 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт, 12.0 хувь нь тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа, 25.0 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт хамаарч байгаа нь сүүлийн 12 сард шинээр ажилд орсон нийт ажиллагчдын 55.0 хувийг бүрдүүлж байна.

Судалгааны мэдээлэл цуглуулалтын үеэс өмнөх 12 сарын хугацаанд 156.2 мянган ажиллагчид өөрийн хүсэлтээр болон ажил олгогчийн санаачилгаар ажлаас гарсан гэсэн үр дүн гарчээ. Нийт ажлаас гарсан тохиолдлын 91.5 хувь нь Улаанбаатар хотод харьяалагдаж байна. Ажлаас гарсан ажиллагчдын 58.9 хувь нь өөрийн хүсэлтээр ажлаа орхисон бол 41.1 хувь нь хөдөлмөрийн гэрээ дуусах, халагдах, цомхотголд орох гэх мэт ажил олгогчийн санаачилгаар хөдөлмөр эрхлэлт нь дуусгавар болжээ.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар харвал нийт ажлаас гарсан ажиллагчдын 19.8 хувийг бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээний салбар, 18.5 хувийг уул уурхай, олборлолтын салбар, 11.2 хувийг тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагааны салбар, 6.6 хувийг боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбар, 6.5 хувийг барилгын салбараас ажлаас гарсан ажиллагчид эзэлж байгаа нь 62.7 хувийг бүрдүүлж байна.

Ажиллах хүчний хомсдол

Өнгөрөгч онд аж ахуйн нэгж байгууллагын 23.2 хувь нь шаардлагатай мэргэжилтэй ажилтан олдоогүйн улмаас тухайн ажлын байранд төлөвлөсөн ажилтнаа авч чадаагүйгээс ажиллах хүчний дутагдал буюу хомсдолд өртсөн бөгөөд эдгээрийн хүрээнд жилийн хугацаанд 40.2 мянган ажиллах хүчний хомсдол үүссэн байна.

Ажиллах хүчний хомсдол бөөний болон жижиглэн худалдаа, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт төвлөрч, нийт хомсдолын 64.3 хувийг бүрдүүлж байна. Харин уул уурхай, олборлолт, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагааны салбар, урлаг, үзвэр, тоглоом наадам, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний дутагдал нийт ажиллах хүчний хомсдолд эзлэх хувь хамгийн бага байна. Нийт хомсдолтой ажиллах хүчний 83.4 хувь Улаанбаатар хотод хамаарч байна.

Энэ оны ажиллах хүчний эрэлтэд нэрлэгдсэн ажил мэргэжлийн ажиллах хүчний дутагдал өнгөрөгч онд их буюу нийт хомсдол эзлэх хувь өндөр байна. Тухайлбал, барилгын туслах ажилтан, автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан, механикч инженер, жолооч, хамгаалалтын албаны ажилтан, тогооч, нягтлан бодогч, барилгын инженер цахилгаанчин, механикч гэх мэт ажил мэргэжлийн хүрээн дэх ажиллах хүчний дутагдал нийт хомсдолд эзлэх хувийн жин хамгийн өндөр хувийн үзүүлэлттэй байна.

БҮЛЭГ 1

АЖИЛ ОЛГОГЧ, АЖИЛЛАГЧДЫН МЭДЭЭЛЭЛ

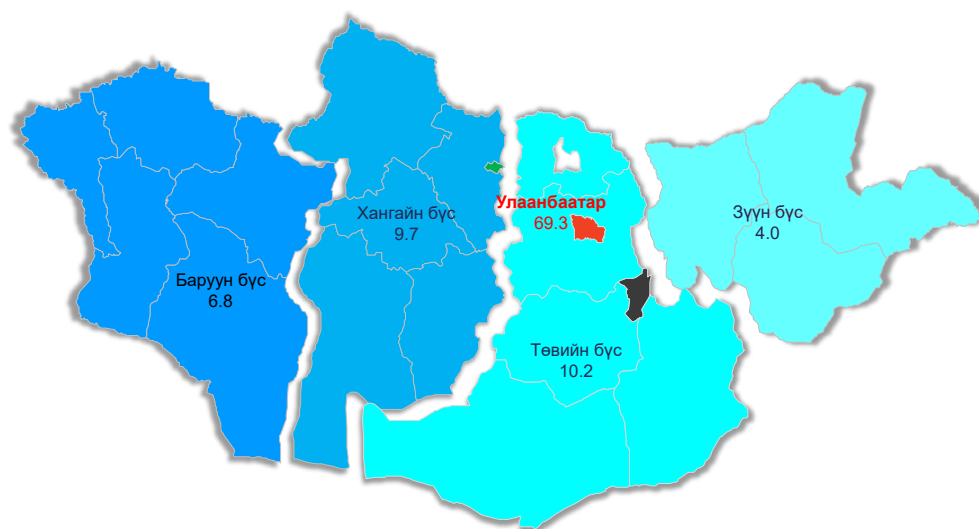

1.1. СУДАЛГААНД ХАМРАГДСАН АЖ АХУЙН НЭГЖ БАЙГУУЛЛАГА

Ажиллах хүчний богино хугацааны эрэлт тодорхойлох энэ удаагийн судалгаанд Улаанбаатар хотын 9 дүүрэг, 21 аймгийн, эдийн засгийн үйл ажиллагааны 18 салбарын хүрээнд 3103 нэгж хамрагдахаар түүвэрлэснээс мэдээлэл цуглуулах, үр дүн боловсруулах явцад 2876 аж ахуйн нэгжийн мэдээллийг нэгтгэн үр дүнг боловсрууллаа.

Судалгаанд хамрагдсан аж ахуйн нэгж, байгууллагын 69.3 хувь нь буюу 1992 нь Улаанбаатар хотын, үлдсэн 30.7 хувь нь орон нутагт идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж буй ААНБ-ууд байна.

Зураг 1. Судалгаанд хамрагдсан аж ахуйн нэгж байгууллага /хувь/

Нийт ААНБ-ын 76.4 хувь нь байнгын үйл ажиллагаа явуулдаг бол 9.4 хувь нь үйл ажиллагаа нь тогтмол бус, 14.2 хувь нь улирлын чанартай үйл ажиллагаатай ААНБ байна.

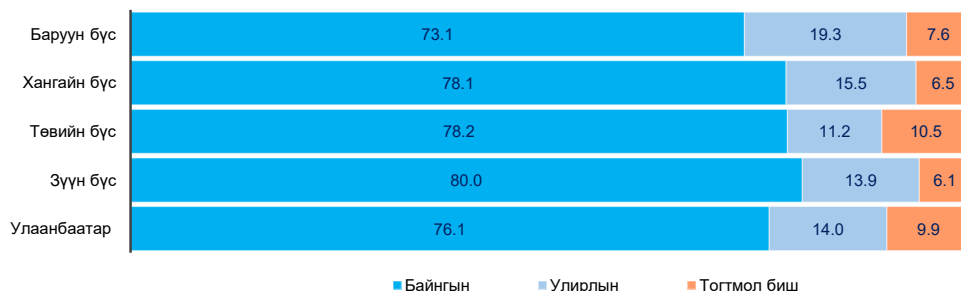
Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар харвал 25.9 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, 10.2 хувь нь боловсрол, 8.5 хувь нь барилга, 8.2 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын ажил олгогчид байна.

Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдсан ААНБ, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, үйл ажиллагааны хэлбэрээр

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Нийт	Үйл ажиллагааны хэлбэр		
		Байнгын	Улирлын	Тогтмол биш
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	45	19	21	5
Уул уурхай, олборлолт	52	31	17	4
Боловсруулах үйлдвэрлэл	236	173	37	26
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	61	45	16	0
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	52	50	1	1
Барилга	245	122	108	15
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	746	509	108	129
Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	129	90	19	20
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	96	85	6	5
Мэдээлэл, холбоо	74	64	5	5
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	70	70	0	0
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	50	45	3	2
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	198	173	11	14
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	124	69	41	14
Боловсрол	293	286	5	2
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	168	166	0	2
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	72	69	3	0
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	165	132	8	25
Нийт	2876	2198	409	269

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар тус бүр дэх үйл ажиллагааны хэлбэрийн хувьд ихэнх салбарын ААНБ-уудын 55-аас дээш хувь нь байнгын үйл ажиллагаатай бол зарим цөөн хэдэн салбарын хувьд тухайн салбарын онцлогоос шалтгаалан үйл ажиллагаа эрхэлж буй ихэнх ААНБ-ууд улирлын чанартай үйл ажиллагаа явуулдаг байна. Тухайлбал барилгын салбарын 44.1 хувь, хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуурын салбарын аж ахуйн нэгжүүдийн 46.7 хувь, уул уурхай, олборлолтын салбарын аж ахуйн нэгжүүдийн 32.7 хувийг улирлын чанартай үйл ажиллагааны явуулж буй аж ахуйн нэгжүүд бүрдүүлж байна.

Зураг 2. Судалгаанд хамрагдсан ААНБ, үйл ажиллагааны хэлбэр, байршлаар /хувь/

Харин аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй байршлаар харвал Улаанбаатараас бусад бүх бүсүүдэд хамаарах ажил олгогчдын 73-аас дээш хувь нь байнгын үйл ажиллагаатай аж ахуйн нэгжүүд байна.

Нийт ААНБ-ын 18.3 хувь нь төрийн өмчийн ААНБ, 2.5 хувь нь гадаадын хөрөнгө оруулалттай ААНБ, 76.8 хувь нь хувийн өмчийн ААНБ-ууд бол хувийн хамтарсан болон бусад төрлийн өмчийн хэлбэрийн ААНБ-ууд маш бага хувийг бүрдүүлж байна. Улаанбаатар хотын хувьд 82.9 хувь нь хувийн өмчийн, 12.0 хувь нь төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж байгууллагууд бол орон нутагт 63.0 хувийг хувийн, 32.4 хувийг төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжүүд эзэлж байна.

Хөдөлмөрийн зах зээл, ажиллах хүчний эрэлтийн чиг хандлагыг ерөнхийд нь тодорхойлохуйц томоохон ажил олгогчид буюу 150-аас дээш ажиллагчидтай аж ахуйн нэгжүүд нийт судалгаанд хамрагдсан байгууллагын 15.2 хувийг эзэлж байна. Харин судалгаанд оролцсон ААНБ-ын дийлэнх хэсэг буюу 66.8 хувь нь 50 хүртэлх ажиллагчидтай, 17.9 хувь нь 50–149 ажиллагчидтай дунд хэмжээний аж ахуйн нэгжүүд байна.

1.2. АЖИЛЛАГЧИД

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар

Судалгааны мэдээлэл цуглуулалтын үе дэх тархаасан дүнгээр 18 салбарын хүрээнд 812.7 мянган ажиллагчид хамаарч байгаа бөгөөд 91.9 хувийг байнгын, 8.1 хувийг түр ажиллагчид эзэлж, дүнд эзлэх байнгын ажиллагчдын хувь 3.2 пунктээр өссөн үзүүлэлтэй байна.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар харвал 24.4 хувь буюу 198.4 мянга нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, 10.9 хувь, 88.8 мянга нь боловсрол, 8.7 хувь, 70.4 мянга нь тээвэр, агуулахын үйл ажиллагааны салбар, 8.2 хувь буюу 67.0 мянга нь барилга, 8.0 хувь буюу 64.8 мянга нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт тус тус харьяалагдаж байгаа нь нийт ажиллагчдын 60.2 хувийг бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 2. Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /мян.хүн/

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Ажиллагчдын тоо		
	Нийт	Байнгын	Түр
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	6.7	5.9	0.8
Уул уурхай, олборлолт	45.0	42.8	2.2
Боловсруулах үйлдвэрлэл	64.8	57.7	7.1
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	15.3	15.0	0.3
Ус хангамж сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	10.3	10.2	0.1
Барилга	67.0	57.3	9.7
Бөөний болон жижиглэн худалдаа: Машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	198.4	180.3	18.1
Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	70.4	67.1	3.2
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	24.4	21.2	3.2
Мэдээлэл, холбоо	22.5	20.6	1.9
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	34.1	33.0	1.1
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	9.7	9.6	0.1
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	34.4	32.3	2.1
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	26.4	25.0	1.4
Боловсрол	88.8	87.2	1.5
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	47.4	45.0	2.4
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	9.4	8.5	0.9
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	37.7	28.0	9.6
Нийт	812.7	746.9	65.8

Салбаруудын ажиллагчдын 75.0-аас дээш хувь нь байнгын ажиллагчид бөгөөд барилгын салбарын ажиллагчдын 14.4 хувь, ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуурын салбарын 12.5 хувь, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарын ажиллагчдын 13.1 хувь нь түр ажиллагчид байна.

Сүүлийн 12 сарын хугацаан дахь ажиллагчдын өөрчлөлтийг тухайн оны ажиллагчдын тоонд эзлэх хувиар харвал ихэнх салбарт эзлэх хувь хэмжээ өссөн бол 6 салбарт энэ үзүүлэлт буурсан төлөвтэй байна.

Хүснэгт 3. Ажиллагчдын дүнд эзлэх хувийн өөрчлөлт /хувь/

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Өнгөрсөн онд хамаарах ажиллагчид	Тухайн онд хамаарах ажиллагчид	Дүнд эзлэх хувийн өөрчлөлт
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	1.0	0.8	-0.2
Уул уурхай, олборлолт	7.7	5.5	-2.2
Боловсруулах үйлдвэрлэл	7.4	8.0	0.6
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	1.8	1.9	0.1
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	1.1	1.3	0.2
Барилга	8.9	8.2	-0.7
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	23.7	24.4	0.7
Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	9.0	8.7	-0.3
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	2.7	3.0	0.3
Мэдээлэл, холбоо	2.7	2.8	0.1
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	3.8	4.2	0.4
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	1.6	1.2	-0.4
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	4.5	4.2	-0.3
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	3.3	3.2	0.0
Боловсрол	10.1	10.9	0.9
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	5.3	5.8	0.6
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	1.0	1.2	0.1
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	4.4	4.6	0.3
Нийт	100	100	

Тухайлбал уул уурхайн салбарын ажиллагчдын нийт дүнд эзлэх хувь 2.2 пункт, барилгын салбар 0.7 пункт, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа 0.4 пункт, мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа, тээвэр, агуулахын үйл ажиллагааны салбарын ажиллагчдын эзлэх хувь тус бүр 0.3 пунктээр буурсан байна.

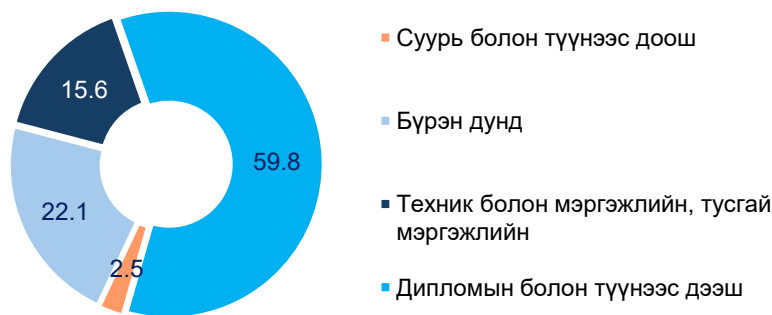
Ажиллагчдын 83.9 хувь Улаанбаатар хотод, 16.1 хувь нь бусад бүсүүдэд харьяалагдаж буй бөгөөд тархаасан дүнгээр тооцсон нийт ажиллагчдын 68.9 хувь нь хувийн өмчийн, 19.4 хувь нь төрийн өмчийн байгууллагуудад харьяалагдаж байна .

Нийт ажиллагчдын 51.9 хувь, байнгын ажиллагчдын 51.2 хувь нь, түр ажиллагчдын 59.7 хувь нь эрэгтэйчүүд байна.

Байнгын ажиллагчид

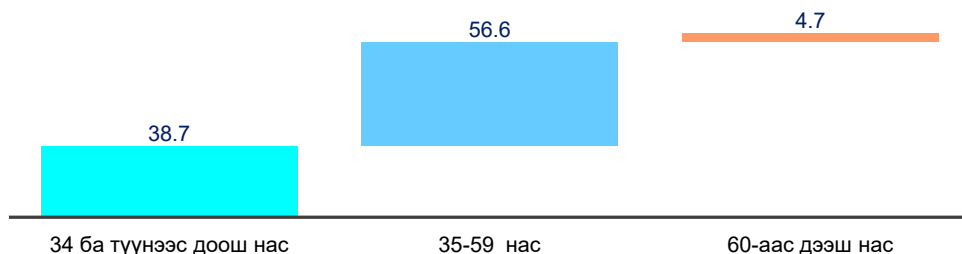
Байнгын ажиллагчдыг боловсролын түвшнээр харвал 59.8 хувь нь дипломын болон түүнээс дээш, 22.1 хувь нь бүрэн дунд, техник болон мэргэжлийн, 15.6 хувь нь тусгай мэргэжлийн боловсролтой бол 2.5 хувь нь суурь болон түүнээс доош боловсролтой ажиллагчид бүрдүүлж байна.

Зураг 3. Байнгын ажиллагчдын боловсролын түвшин /хувь/

Байнгын ажиллагчдын 56.6 хувь нь 35-59 насныхан, 38.7 хувь нь 34 ба түүнээс доош, 4.7 хувь нь 60-аас дээш насныхан байна.

Зураг 4. Байнгын ажиллагчид, насны бүлгээр /хувь/

Салбар бүрд харьяалагдаж буй байнгын ажиллагчдыг дээрх насны бүлгээр харьцуулан харвал дунжаар 57.1 хувь 35-59 насны ажиллагчид байгаа бол 34 ба түүнээс доош насныхан 37.5 хувийг бүрдүүлж байна. Харин 60 ба түүнээс дээш насны ажиллагчид хөдөө аж ахуйн салбарын ажиллагчдын 13.7 хувийг, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбарын 17.6 хувийг бүрдүүлж байна.

Ажил мэргэжлийн чиглэлээр

Байнгын ажиллагчдын 15.8 хувь нь “Менежер”, 33.8 хувь нь “Мэргэжилтэн”, 13.6 хувь нь “Техникч”, 9.2 хувь нь “Контор үйлчилгээний ажилтан”, 7.5 хувь нь “Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан” бүлэгт хамаарч буй бол 11.0 хувийг энгийн ажил мэргэжил эзэлж байна.

Хүснэгт 4. Ажиллагчид, ажил мэргэжлийн ангиллын үндсэн бүлгээр /хувь/

Үндсэн бүлгийн дугаар	Ажил мэргэжлийн ангилал	Байнгын ажиллагчид
		Дүнд эзлэх хувь
1	Менежер	15.8
2	Мэргэжилтэн	33.8
3	Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	13.6
4	Контор үйлчилгээний ажилтан	9.2
5	Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	7.5
6	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	0.2
7	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	3.6
8	Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч	5.3
9	Энгийн ажил мэргэжил	11.0

Менежер бүлэгт хамаарах ажиллагчдын 37.2 хувь, техникч бүлгийн ажиллагчдын 26.3 хувь, энгийн ажлын 19.0 хувь, худалдаа, үйлчилгээний ажилтан бүлгийн ажиллагчдын 65.7 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт харьяалагдаж байна. Мэргэжилтэн бүлгийн хувьд 16.7 хувь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 19.7 хувь нь боловсролын салбарт хамаарч байна. Харин конторын болон үйлчилгээний ажилтан бүлгийн ажиллагчдын 36.6 хувь нь тээвэр, агуулахын үйл ажиллагааны салбарт, 13.0 хувь нь боловсролын салбарт харьяалагдаж буй бол машин механизмын операторч бүлгийн ажиллагчдын 24.8 хувь нь уул, уурхай олборлолтын салбарт, 22.5 хувь нь тээвэр агуулахын салбарт хамаарч байна.

Хүснэгт 5. Байнгын ажиллагчид, салбар, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр /хувь/

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Ажил мэргэжлийн ангиллын үндсэн бүлэг									
	Менежер	Мэргэжилтэн	Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	Контор үйлчилгээний ажилтан	Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч	Энгийн ажил мэргэжил	
	Үндсэн бүлэгт эзлэх хувь									
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	1.5	0.5	0.6	0.6	0.2	31.6	1.6	0.6	0.8	
Уул уурхай, олборлолт	2.5	4.3	6.6	6.0	0.7	4.8	7.7	24.8	7.0	
Боловсруулах үйлдвэрлэл	7.5	4.0	8.3	5.6	7.6	13.1	39.7	8.3	9.9	
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	0.4	1.3	5.6	1.5	0.4	2.1	2.1	3.8	2.8	
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	0.3	0.5	2.3	2.5	1.4	0.2	1.4	3.6	2.4	
Барилга	9.2	8.0	9.9	3.2	1.9	8.4	26.0	7.8	3.6	
Бөөний болон жижиглэн худалдаа: Машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	37.2	16.7	26.3	9.1	65.7	9.6	9.4	15.4	19.0	
Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	4.4	5.2	7.8	36.3	0.5	20.6	1.5	22.5	7.4	
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	2.9	1.2	1.4	3.7	7.4	0.3	2.7	0.2	7.2	
Мэдээлэл, холбоо	3.4	3.2	3.2	1.1	2.9	0.0	2.7	0.1	2.6	
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	5.3	6.7	1.5	4.8	5.5	0.0	0.2	0.6	2.1	
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	1.8	1.3	0.6	1.0	1.5	0.0	0.1	1.0	2.0	
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	5.5	7.6	2.7	1.1	0.5	7.0	0.6	2.2	2.0	
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	4.5	2.8	2.8	2.0	2.0	0.0	1.6	7.6	4.6	
Боловсрол	4.6	19.7	9.9	13.0	0.6	2.2	0.3	0.2	15.3	
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	3.2	8.6	8.7	6.4	0.7	0.0	0.3	1.0	6.6	
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	0.8	1.5	1.4	1.0	0.1	0.1	1.6	0.2	1.2	
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	5.1	7.0	0.4	1.1	0.3	0.0	0.4	0.3	3.4	
Нийт	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын хувьд байнгын ажиллагчдын 24.1 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбар, 11.7 хувь нь боловсролын салбарт, 9.0 хувь нь тээвэр, агуулахын салбарт хамаарч нийт байнгын ажиллагчдын 44.8 хувийг бүрдүүлж байна.

1.3. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ШИЛЖИЛТ ХӨДӨЛГӨӨН

Сүүлийн 12 сарын хугацаан дахь шинэ ажиллагчид

Сүүлийн 12 сарын хугацаанд аж ахуйн нэгж байгууллагын 21.9 хувь нь ажлын байрандаа ажилтан авсан бөгөөд эдгээр ААНБ-ын 12.0 хувь нь барилга, 14.3 хувь нь боловсрол, 26.1 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын ажил олгогчид эзэлж байна.

Шинэ ажилтан авсан нийт ажил олгогчдын 80.0 хувийг 30 хүртэлх ажилтантай жижиг аж ахуйн нэгжүүд эзэлж байгаа бол 84.3 хувь нь байнгын үйл ажиллагаатай аж ахуйн нэгжүүд байна. Байршлын хувьд 79.1 хувь нь Улаанбаатар хотод бол 8.3 хувь нь хангайн бүс, 5.5 хувь нь төвийн бүсэд хамаарах аж ахуйн нэгжүүд байна.

Сүүлийн 12 сард 90.3 мянган ажиллагчид шинээр ажилд орсон байна. Шинээр ажилд орсон ажиллагчдын ихэнх нь сул орон тоог нөхсөн ажиллах хүчин байсан бол 47.0 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлж байна. Нийт шинэ ажиллагчдын 8.4 хувь нь боловсрол, 9.6 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт, 12.0 хувь нь тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа, 25.0 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт хамаарч байгаа нь сүүлийн 12 сард шинээр ажилд орсон нийт ажиллагчдын 55.0 хувийг бүрдүүлж байна.

Шинээр ажилд авсан ажиллагчдыг сул орон тоог нөхөх буюу өмнөх ажилтныг орлон ажиллах хэлбэрээр авсан тохиолдол 77.5 хувь байгаа нь өмнөх судалгааны дүнтэй харьцуулахад өссөн үзүүлэлттэй байна.

Мөн энэ нь эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараас хамааран салбар тус бүрд харилцан адилгүй бөгөөд тухайлбал хамгийн өндөр хувийг үзүүлж буй салбар нь цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа, боловсрол, тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа, удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны салбарууд бөгөөд эдгээр салбарт харьяалагдах шинэ ажиллагчдын 80.0-аас дээш хувь нь сул ажлын байранд ажилд орсон байна.

Хүснэгт 6. Шинэ ажиллагчид, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал	Сүүлийн 12 сард ажилд орсон ажиллагчид			
	Нийт ажиллагчдын тоо	Үүнээс: Эмэгтэй	Үүнээс: Сул ажлын байранд	Орлуулах түвшин
	Тоо	Тоо	Тоо	Хувь
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	0.7	0.3	0.5	76.3
Уул уурхай, олборлолт	4.1	0.6	3.2	79.5
Боловсруулах үйлдвэрлэл	8.7	4.1	6.5	75.3
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	1.2	0.2	1.1	93.5
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	1.3	0.4	1.0	75.1
Барилга	5.5	1.4	3.5	64.2
Бөөний болон жижиглэн худалдаа: Машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	22.6	9.9	17.9	79.3
Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	10.8	3.0	8.8	81.6
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	5.0	3.5	3.7	73.9
Мэдээлэл, холбоо	2.6	1.3	1.9	71.2
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	4.2	2.5	2.2	51.6
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	1.5	0.7	1.4	89.4
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	3.9	1.9	3.0	76.5
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	3.7	1.2	3.0	80.2
Боловсрол	7.5	6.3	6.2	82.7
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	4.5	3.6	3.9	86.4
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	0.9	0.3	0.7	80.1
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	1.5	1.3	1.4	92.3
Нийт	90.3	42.5	70.0	77.5

Харин дээрх үзүүлэлт санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагааны салбарт 51.6 хувь, барилгын салбарт 64.2 хувь байгаа нь тухайн үзүүлэлтэд бага хэмжээ болж байна.

Ерөнхийд нь харвал ихэнх салбарын хувьд хамгийн багадаа 51.0 хувь, хамгийн ихдээ 93.0 орчим хувийг сул ажлын байранд ажилтан нөхөж авсан үзүүлэлт эзэлж байгаа нь хөдөлмөр эрхлэлтийн тогтворгүй байдал буюу ажиллагчдын шилжилт хөдөлгөөн их байна гэж харж болох юм.

Ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр харвал шинэ ажиллагчдын 29.9 хувь нь мэргэжилтэн, 14.2 хувь нь суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч, 12.2 хувь нь худалдаа, үйлчилгээний ажилтан бүлгийн, 18.8 хувь нь энгийн ажил мэргэжилд хамаарах ажлын байраар хангагджээ. Эмэгтэй ажиллагчдад эзлэх хувиар харвал эмэгтэйчүүдийн 49.1 хувь нь менежер болон мэргэжилтэн, 16.2 хувь нь худалдаа, үйлчилгээний ажилтан, 19.5 хувь нь энгийн ажил мэргэжлийн чиглэлийн ажилд оржээ.

Хүснэгт 7. Шинэ ажиллагчид, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр /хувь/

Үндсэн бүлгийн дугаар	Ажил мэргэжлийн ангилал	Шинэ ажиллагчид		
		Нийт	Эмэгтэй	Сул ажлын байранд ажилд орсон
1	Менежер	8.4	11.1	7.6
2	Мэргэжилтэн	29.9	38.0	29.6
3	Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	4.7	4.0	3.9
4	Контор үйлчилгээний ажилтан	3.6	5.5	3.5
5	Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	12.2	16.2	13.0
6	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	0.2	0.4	0.2
7	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	8.1	1.7	8.2
8	Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч	14.2	3.5	15.4
9	Энгийн ажил мэргэжил	18.8	19.5	18.7
	Дүн	100	100	100

Сул орон тоог нөхсөн хувь буюу сул ажлын байранд авсан ажиллагчдад эзлэх хувиар харвал мөн дээрх чиглэлийн ажил мэргэжлийн бүлэгт ихэнх нь буюу сул ажлын байранд ажилд орсон иргэдийн 76.6 хувь нь хамаарч байна.

Шинэ ажиллагчдыг ажил мэргэжлийн ангиллын нэгж бүлгийн хувьд авч үзвэл нийт шинээр ажилд орогчдын 7.8 хувь нь жолооч, 4.6 хувь нь үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан, 4.5 хувь нь албан байгууллагын үйлчлэгч, 3.5 хувь нь худалдагчийн ажил мэргэжлийн ажиллагчид эзэлж байна. Харин дээд боловсрол шаардах ажил мэргэжлийн хүрээнд төмөр замын инженер, нягтлан бодогч, хүний их эмч, багш, барилгын инженер, эдийн засагч, эрх зүйч, менежер зэрэг ажил мэргэжлийн хүрээнд шинээр ажилд орогчдын хувь харьцангуй өндөр байна.

Харин мэргэжлийн боловсрол шаардах ажил мэргэжлийн хувьд жолооч, тогооч, сувилагч, борлуулагч, хүнд даацын автомашин болон уул уурхайн суурь төхөөрөмж, машин механизмын операторч, нярав, зөөгч, дэлгүүрийн кассчин, гагнуурчин, цахилгаанчин зэрэг ажил мэргэжлүүдээр шинээр ажилд орогчдын хувь харьцангуй өндөр байна. Энэ нь техник, үйлчилгээ болон үйлдвэрлэлийн чиглэлийн ур чадварт суурилсан ажиллах хүчний эрэлт хөдөлмөрийн зах зээлд тогтвортой байгааг харуулж байна.

Шинэ ажилтан авахад гарсан хүндрэл бэрхшээл

Ажил олгогчдоос шинэ ажиллагч авахад хүндрэлтэй байсан эсэхийг тодруулахад ажил мэргэжил бүрийн хувьд өөр өөр байгаа хэдий ч нийт ажилтан авсан тохиолдлын 23.8 хувь нь хүндрэлтэй, маш хүндрэлтэй гэж үзсэн бол 54.3 хувь нь хялбар, хүндрэлтэй аль нь ч биш гэж үзсэн байна. Шинэ ажилтан авахад хүндрэлтэй, маш хүндрэлтэй гэж үзсэн хэсгийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарт харгалзан авч үзвэл нийт тохиолдлын 30.9 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 13.4 хувь нь барилга, 12.3 хувь нь боловсролын салбарт хамаарч байна. Харин салбар бүрт эзлэх хувиар харвал зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарын нийт шинэ ажиллагч авсан тохиолдлын 38.0 хувь нь хүндрэлтэй гэж үзсэн бол мэдээлэл, холбооны салбарын 35.8 хувь, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын салбарын 29.4 хувь, барилгын салбарын хувьд 28.3 хувь нь ажилтан авахад хүндрэл үүссэн гэж үзжээ.

Ажил олгогчдын ажиллагчдын тооны бүлэгт харгалзуулан харвал нийт хүндрэлтэй тохиолдлын 62.4 хувь нь 30 хүртэлх ажиллагчидтай аж ахуй нэгж байгууллагуудад хамаарч байна.

Ажилтан авахад хүндрэлтэй тохиолдлуудын 40.6 хувийг **ажилд орох хүсэлт гаргасан хүн байхгүй эсвэл цөөн тооны анкет ирсэн** гэсэн шалтгаан дангаараа эзэлж буй бол 12.3 хувийг **ажил горилогчид бидний санал болгосноос илүү цалин хөлс шаарддаг** гэх шалтгаан бүрдүүлж байна. Харин **ажил горилогчийн ур чадвараас шалтгаалсан хүндрэл** 25.1 хувийг эзэлж байна. Энэ хүндрэлийг ажил гүйцэтгэх ур чадвар, нийгмийн харилцааны эсвэл зан төлөвийн ур чадварууд, харилцааны ур чадвар гэсэн 3 агуулгын хүрээнд задлан, чухам аль агуулгын ур чадвар хүндрэлийн шалтгаан болж буйг тодруулсан бөгөөд ур чадвараас шалтгаалсан хүндрэл гарсан гэж үзсэн ажил олгогчдын 78.3 хувь нь ажил горилогч **тухайн ажлыг гүйцэтгэхэд шаардлагатай ур чадвар** дутагдалтай байгаа нь хүндрэлтэй гэж үзжээ.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар ангиллын хувьд салбарын онцлогоос шалтгаалан харилцан адилгүй хүндрэлийг нэрлэсэн байх бөгөөд тухайлбал, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбар, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааны салбар, санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагааны салбаруудын хувьд 68.0-87.0 хувийг ажилд орох хүсэлт гаргасан хүн байхгүй эсвэл цөөн анкет ирсэн нь хүндрэл болж байна гэжээ. Харин хөдөө аж ахуйн салбарын ажил олгогчдын хувьд 81.0 хувь нь ажилд горилогчдод ажлын нөхцөл таалагдаагүй гэх шалтгаан дангаараа эзэлж байна.

Сүүлийн 12 сарын хугацаанд ажлаас гарсан ажиллагчид

Судалгааны мэдээлэл цуглуулалтын үеэс өмнөх 12 сарын хугацаанд 156.2 мянган ажиллагчид өөрийн хүсэлтээр болон ажил олгогчийн санаачилгаар ажлаас гарсан гэсэн үр дүн гарчээ. Нийт ажлаас гарсан тохиолдлын 91.5 хувь нь Улаанбаатар хотод харьяалагдаж байна. Ажлаас гарсан ажиллагчдын 58.9 хувь нь өөрийн хүсэлтээр ажлаа орхисон бол 41.1 хувь нь хөдөлмөрийн гэрээ дуусах, халагдах, цомхотголд орох гэх мэт ажил олгогчийн санаачилгаар хөдөлмөр эрхлэлт нь дуусгавар болжээ. Өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан иргэдийн 38.9 хувь нь, ажил олгогчийн санаачилгаар ажлаас гарсан ажиллагчдын 29.5 хувь нь эмэгтэйчүүд байжээ.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар харвал нийт ажлаас гарсан иргэдийн 19.8 хувийг бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээний салбар, 18.5 хувийг уул уурхай, олборлолтын салбар, 11.2 хувийг тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагааны салбар, 6.6 хувийг боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбар, 6.5 хувийг барилгын салбараас ажлаас гарсан ажиллагчид эзэлж, нийт ажлаас гарсан иргэдийн 62.7 хувийг бүрдүүлж байна.

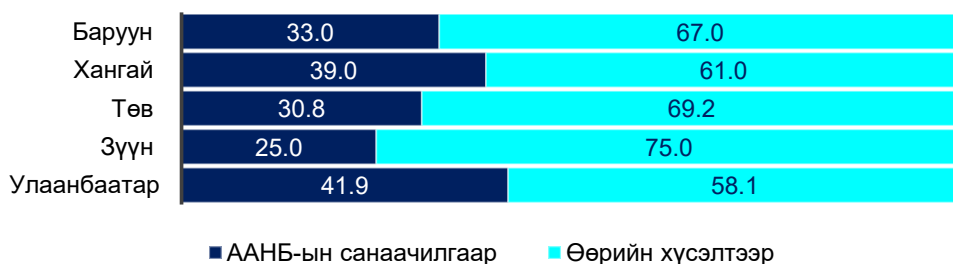
Хүснэгт 8. Ажлаас гарсан ажиллагчид, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /мян.хүн/

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал	Сүүлийн 12 сард ажлаас халагдсан ажиллагчдын тоо			
	Сүүлийн 12 сард ажлаас гарсан хүний тоо	Ажил олгогчийн санаачилгаар ажлаас гарсан ажиллагчид	Өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан ажиллагчид	Өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан түвшин /хувь/
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	2.2	0.5	1.7	75.7
Уул уурхай, олборлолт	28.9	25.5	3.4	11.8
Боловсруулах үйлдвэрлэл	10.3	2.8	7.5	72.8
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	1.7	0.6	1.1	65.2
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	1.5	0.6	1.0	61.6
Барилга	10.2	2.1	8.1	79.4
Бөөний болон жижиглэн худалдаа: Машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	30.9	6.8	24.2	78.1
Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	17.5	4.7	12.8	73.1
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	7.0	1.7	5.2	74.9
Мэдээлэл, холбоо	4.0	0.9	3.1	78.0
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	5.6	2.0	3.5	63.2
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	7.1	5.8	1.3	18.5
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	6.2	2.8	3.4	54.8
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	5.5	1.5	4.0	72.4
Боловсрол	8.1	2.7	5.4	66.2
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	5.1	1.6	3.5	68.7
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	1.0	0.4	0.6	63.3
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	3.3	1.1	2.2	66.1
Нийт	156.2	64.2	91.9	58.9

Өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан тохиолдлын 26.3 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээний салбарт, 13.9 хувь нь тээвэр, агуулахын салбарт, 8.8 хувь нь барилгын салбарт, 8.2 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт харьяалагдаж байгаа нь өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан ажиллагчдын 57.2 хувийг бүрдүүлж байна. Харин салбар бүрийн ажлаас гарсан ажиллагчдад эзлэх дүнгээр харвал эдийн засгийн үйл ажиллагааны 3 салбараас бусад аль ч салбарт ажил олгогчийн санаачилгаар буюу хөдөлмөрийн гэрээ дуусгавар болсон, цомхотголд орсон, тэтгэвэрт гарсан гэх мэт тохиолдлын эзлэх хувь 38.0 хувиас доош үзүүлэлттэй, эсрэгээрээ өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан хувь өндөр байна. Тодруулан харвал уул уурхай, олборлолтын салбарын ажлаас гарсан иргэдийн 88.2 хувь, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагааны салбарын 81.5 хувь, мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагааны салбарын ажлаас гарсан ажиллагчдын 45.2 хувийг ажил олгогчийн санаачилгаар ажлаас гарсан иргэд эзэлж байгаа бол бусад салбаруудын хувьд ажиллагч өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан тохиолдол 62.0-оос дээш үзүүлэлттэй байна. Эдийн засгийн үйл ажиллагааны 18 салбарын хувьд ажиллагч өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан түвшин дунджаар 63.5 хувь болж өнгөрсөн жилийн үр дүнтэй харьцуулахад өссөн буюу ажиллагч өөрийн хүсэлтээр хөдөлмөрийн харилцааг дуусгавар болгох тохиолдол нэмэгдсэн байна.

Аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагааны хэлбэрээр харвал нийт ажлаас гарсан ажиллагчдын 75.5 хувь нь байнгын үйл ажиллагаатай байгууллагын ажиллагчид байжээ. Ажлаас гарсан ажиллагчдын ихэнх нь буюу 91.5 хувь нь Улаанбаатар хотын ААНБ-ын ажиллагчид бөгөөд үүний 58.1 хувь нь өөрийн хүсэлтээр ажлаа орхижээ.

Зураг 5. Сүүлийн 12 сард ажлаас гарсан ажиллагчид, байршлаар /хувь/

Аж ахуйн нэгж байгууллагын ажиллагчдын тооны бүлгээр харвал улсын хэмжээнд ажлаас гарсан нийт ажиллагчдын 29.4 хувь нь 30 хүртэлх ажиллагчидтай ААНБ-д ноогдож буй бол 64.6 хувь нь 50-аас дээш ажиллагчидтай буюу томоохон аж ахуйн нэгжүүдийн хүрээнд хамаарч байна.

Сүүлийн 12 сарын хугацаанд ажлаас гарсан ажиллагчдыг ажил мэргэжлийн хувьд авч үзвэл 15.1 хувийг уурхайчин, 9.4 хувийг жолооч, 5.6 хувийг хүнд даацын автомашины операторч, 3.6 хувийг борлуулагч зэрэг ажил мэргэжлийн ажиллагчид эзэлж байгаа нь дүнд эзлэх хувиар хамгийн өндөр үзүүлэлттэй байна.

Өмнөх онуудын судалгааны үр дүнгээр хөдөлмөрийн зах зээл дэх ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний нэлээдгүй хэсэг нь 30 хүртэлх ажиллагчидтай жижиг ажил олгогчдын хүрээнд төвлөрөх хандлага түгээмэл байв. Харин энэ удаагийн судалгааны үр дүнгээс харахад 50-аас дээш ажиллагчидтай ажил олгогчдын хүрээнд ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөн харьцангуй өндөр түвшинд илэрч байна. Тодруулбал, сүүлийн 12 сарын хугацаанд шинээр ажилд орсон нийт ажиллагчдын 62.8 хувь нь 50-аас дээш ажиллагчидтай ажил олгогчдод хамаарч байгаа бол мөн хугацаанд ажлаас гарсан нийт ажиллагчдын 64.6 хувь нь эдгээр ажил олгогчдын хүрээнд бүртгэгджээ. Үүнээс харахад өнгөрөгч онд хөдөлмөрийн зах зээл дэх ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөн дунд болон томоохон ажил олгогчдын хүрээнд идэвхжил ихтэй байжээ.

Ажил олгогчдын зүгээс ажиллагчдаа тогтвортой ажиллуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх чиглэлд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний нийт тохиолдлын 24.9 хувийг цалин, урамшууллыг нэмсэн тохиолдол эзэлж буй бол эсрэгээрээ 45.8 хувь нь одоогоор ямар нэг ажил хийж амжаагүй байна хэмээжээ. Харин 16.6 хувь нь ажиллагчдын ар гэр, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх чиглэлд анхаарч ажилласан бол 12.6 хувь нь гадаад болон дотоодын сургалт, арга хэмжээнд хамруулах байдлаар мэдлэг ур чадварыг хөгжүүлэхэд анхаарчээ. Цалин урамшууллыг нэмсэн тохиолдлын 91.3 хувь, мэдлэг ур чадварыг хөгжүүлэх сургалтад хамруулсан тохиолдлын 86.0 хувийг хувийн хэвшлийн байгууллагууд эзэлж байна.

Хүснэгт 9. Ажиллагчдаа тогтвортой ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээ, өмчийн хэлбэрээр /хувь/

Өмчийн хэлбэр	Ажиллагчдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд анхаарч ажилласан	Цалин, урамшууллыг нэмсэн	Мэдлэг ур чадварыг хөгжүүлэх сургалтад хамруулсан	Одоогоор ямар нэг ажил хийж амжаагүй байна	Бусад
Төрийн өмчит	23.8	31.2	34.5	5.3	5.1
Хувийн өмчит	13.0	28.5	13.8	42.2	2.6
Хувийн хамтарсан	20.8	29.9	28.4	21.0	0.0
Гадаадын хөрөнгө оруулалттай	16.5	37.0	12.3	33.0	1.2
Бусад	43.4	33.4	22.4	0.0	0.9

БҮЛЭГ 2

АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ЭРЭЛТ, ХОМСДОЛ

2.1. ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ЭРЭЛТ

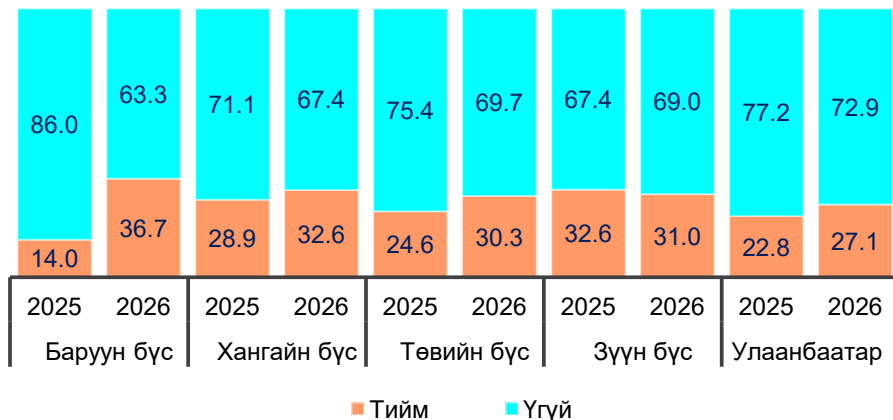
Судалгааны үндсэн үр дүнг түүврийн эх олонлогт тархаан тооцсон бөгөөд хөдөлмөрийн зах зээлийн ажиллах хүчний эрэлтийг оны эхний ба сүүлийн хагас жил гэсэн хугацаагаар, ажлын байрны хэлбэр, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажил мэргэжлээр задлан тайлбарладаг агуулгын дагуу мөн энэ удаагийн үр дүнг нэгтгэн боловсрууллаа.

Судалгааны гол агуулга нь хөдөлмөрийн зах зээл дэх ажлын байр, ажил олгогчдын хүний нөөцийн чиглэлээрх богино хугацааны төлөвлөгөө, төсөөлөл юм. Ажил олгогчдын ажиллах хүчний хэтийн төлөвлөгөө нь эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, газарзүйн байршил, цаг хугацаа, үйл ажиллагааны онцлогоос хамааран харилцан адилгүй байдаг. Энэ жилийн ээлжит судалгааны үр дүнгээс харахад өмнөх жилүүдийн адил тодорхой хэдэн салбарууд хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтэд давамгайлан нөлөөлсөөр байгаа бөгөөд эдгээр салбарууд нь хөдөлмөр эрхлэлтийн эерэг өөрчлөлтийг илэрхийлсэн тогтвортой чиг хандлагыг хадгалж байна.

Хүн амын нягтрал, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний төвлөрөлтэй уялдан ажиллах хүчний эрэлт нийслэл хотод бусад бүс нутгуудтай харьцуулахад өндөр байдаг бөгөөд энэ жилийн судалгааны үр дүн ч уг чиг хандлага өөрчлөгдөөгүйг харуулж байна. Ажилтан авах ажил олгогчдын 78.5 хувь нь Улаанбаатар хот, 7.0 хувь нь хангайн бүс, 6.6 хувь нь төвийн бүсийн аж ахуйн нэгжүүд байна.

Энэ удаагийн судалгааны дүнгээр идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж буй ААНБ-ын 28.1 хувь нь шинэ болон сул ажлын байранд ажилтан авахаар төлөвлөсөн нь ажилтан авах хувь өмнөх үр дүнгээс 4.8 нэгж хувиар өсөх төлөвтэй байна.

Зураг 6. ААНБ-ууд шинээр ажилтан авах хувь, бүсээр

Бүс нутгаар нь авч үзвэл 2026 онд ажил олгогчдын ажилтан авах хувь ихэнх бүсэд 2025 онтой харьцуулахад өссөн дүнтэй байна. Ялангуяа Баруун бүсэд энэхүү үзүүлэлт 14.0 хувиас 36.7 хувь болж, 22.6 нэгж хувиар нэмэгдсэн нь бүсүүд дундаа хамгийн өндөр өсөлттэй байхаар байна. Хангайн бүсэд ажилтан авах хувь 3.6 нэгж хувь, Төвийн бүсэд 5.7 нэгж хувиар тус тус нэмэгдэх бол Улаанбаатар хотод уг үзүүлэлт 22.8-оос 27.1 хувь болж өсөхөөр байна. Харин Зүүн бүсэд энэ үзүүлэлт 31.0 хувь болж, өмнөх онтой харьцуулахад 1.6 нэгж хувиар буурах төлөвтэй байна.

Энэ онд ажилтан авахаар төлөвлөж буй ажил олгогчдын 40.2 хувийг бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээний салбарын аж ахуйн нэгжүүд дангаараа бүрдүүлж байгаа бол 94.1 хувь нь хувийн өмчийн, 72.4 хувь нь байнгын үйл ажиллагаатай ажил олгогчид байна. Харин 91.9 хувь нь 30 хүртэлх ажиллагчидтай жижиг аж ахуйн нэгжүүд эзэлж байна.

Ажиллах хүчний эрэлт

Энэ удаагийн ээлжит судалгааны дүнгээр 2026 онд хөдөлмөрийн зах зээлд 82.6 мянган ажиллах хүчний эрэлт, хэрэгцээ бий болохоор төлөвтэй байна. Ажиллах хүчний эрэлтийн 80.5 хувь нь оны эхний хагаст, үлдсэн 19.5 хувь нь оны сүүлийн хагас жилд бий болох төлөвтэй байна.

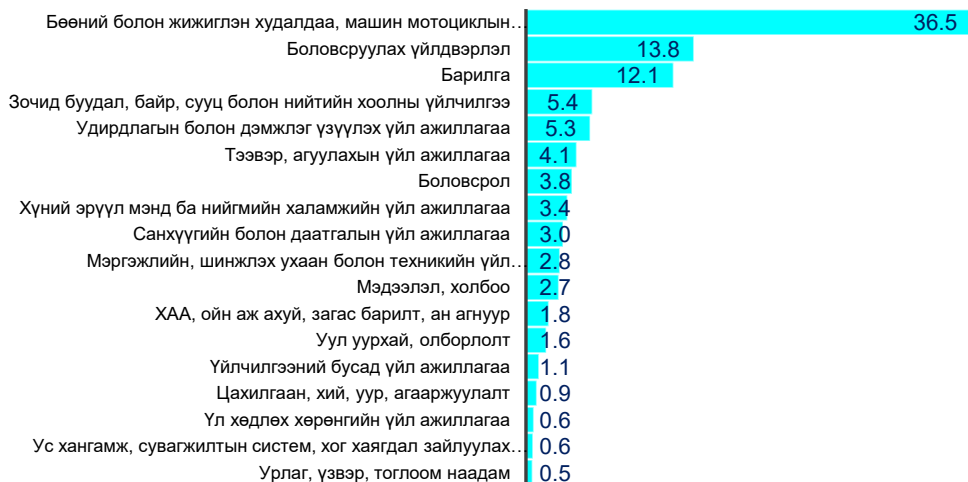
Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаарх ажиллах хүчний эрэлт

Энэ онд ажиллах хүчний эрэлт хамгийн өндөр байх салбар нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарууд бөгөөд эдгээр нь хөдөлмөрийн зах зээлд ойрын хугацаанд голлох эерэг нөлөөг үзүүлэх хандлага өмнөх жилүүдийн адил хадгалагдаж байна.

Бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт жилийн нийт эрэлтийн 36.5 хувь буюу 30.2 мянган ажиллах хүчний эрэлт, барилгын салбарт 12.1 хувь буюу 10.0 мянга нь, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт 11.4 мянга буюу нийт эрэлтийн 13.8 хувь бий болох төлөвтэй байна. Боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын ажиллах хүчний эрэлт өмнөхөөс өсөх төлөвтэй бол барилга болон бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн хэмжээ өнгөрсөн оны мөн дүнгээс буурах төлөвтэй байна.

Ажиллах хүчний эрэлт нь өндөр байх бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээ, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбаруудын эрэлт энэ оны нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 62.4 хувийг бүрдүүлж байна.

Зураг 7. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /хувь/

Энэ жилийн хувьд ажиллах хүчний богино хугацааны эрэлтэд голлон нөлөөлдөг барилга, бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын ажиллах хүчний эрэлт буурах дүр зураг харагдаж байна. Тодруулбал, нийт ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн хувь өмнөх жилийн дүнгээс 0.7 нэгж хувиар, барилгын салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн хувь 2.9 нэгж хувиар тус тус буурах үр дүн гарчээ. Ажиллах хүчний нийт эрэлтэд эзлэх хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуурын салбарын эрэлт 4.0 нэгж хувиар буурсан нь энэ онд бүртгэгдсэн салбаруудын дунд хамгийн өндөр бууралтын үзүүлэлт болж байна. Мөн уул уурхай, олборлолтын салбар, тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа, мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн нийт эрэлтэд эзлэх хувь мөн буурахаар байна. Харин боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн нийт эрэлтэд эзлэх хувь 4.6 нэгж хувиар өсөх төлөвтэй бөгөөд мөн боловсролын салбарын ажиллах хүчний эрэлт 2.6 нэгж хувиар, удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны салбарын эрэлт 1.3 нэгж хувиар, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ, мэдээлэл, холбоо, санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн нийт эрэлтэд эзлэх хувь тус бүр 0.1-0.8 нэгж хувиар өсөх боломжтой байна.

Жил бүрийн судалгааны дүнгээр ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамжийн үйл ажиллагаа, урлаг үзвэр, тоглоом наадам салбарын эрэлт хамгийн бага хувийг эзэлж байдаг. Энэ удаа ч ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамжийн үйл ажиллагаа, урлаг үзвэр, тоглоом наадам, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагааны салбаруудад ажиллах хүчний эрэлт хамгийн бага байх төлөвтэй бөгөөд эдгээр салбаруудад 2.1 мянган ажлын байр бий болж, оны нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 2.6 хувийг эзэлж байна.

Хамаарах хугацаагаар ажиллах хүчний эрэлт

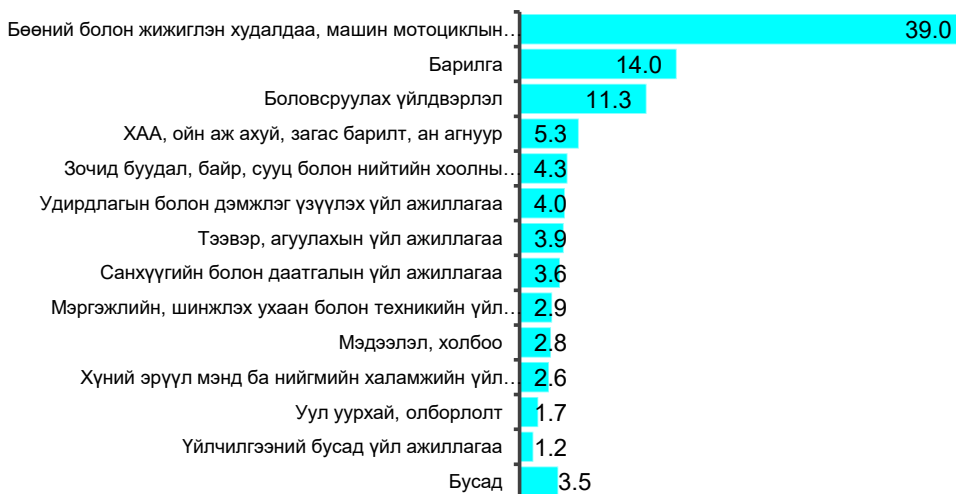
Оны эхний хагас дахь ажиллах хүчний эрэлт /2026.01-2026.06/

Энэ онд хөдөлмөрийн зах зээлд бий болох ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 66.5 мянга буюу 80.5 хувь нь оны эхний хагаст хамаарч байна.

Оны эхний хагаст бий болох ажиллах хүчний эрэлтийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарт тархаан авч үзвэл бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт 25.9 мянга буюу оны эхний хагаст бий болох ажиллах хүчний эрэлтийн 39.0 хувь, барилгын салбарт 7.5 мянга буюу 14.0 хувь, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт 9.3 мянга буюу 11.3 хувь нь бий болж, оны эхний хагас дахь эрэлтийн 64.2 хувийг бүрдүүлж байна.

Харин цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын хангамж, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа, урлаг, үзвэр, тоглоом наадам гэх мэт салбаруудад оны эхний хагаст хамаарах ажиллах хүчний эрэлт бага байх төлөв хэвээр хадгалагдаж байна.

Зураг 8. 2026 оны эхний хагас жилийн ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар /хувь/

Оны эхний хагас жилд бий болохоор хүлээгдэж буй ажиллах хүчний эрэлтийн 61.6 мянга буюу 92.7 хувь нь байнгын ажлын байр бол 4.8 мянга нь түр ажлын байр байна. Энэ хугацаанд хамаарах ажиллах хүчний эрэлтийн 10 ажлын байр тутмын 8 нь Улаанбаатар хотод бий болохоор байна.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар тус бүрээр авч үзвэл ажиллах хүчний эрэлт оны эхний хагаст төвлөрөх хандлага хэвээр байна. Тухайлбал, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн 94.0 хувь, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн 91.9 хувь нь оны эхний хагаст хамаарч байна. Мөн бөөний болон жижиглэн худалдаа, боловсрол, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа, урлаг, үзвэр, тоглоом наадмын салбаруудын ажиллах хүчний эрэлтийн 85.0–87.0 хувь нь мөн тухайн хугацаанд бүртгэгдэж байгаа нь эдгээр салбаруудад эхний хагас жилд ажиллах хүчний хэрэгцээ өндөр байгааг харуулж байна.

Хүснэгт 10. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, хугацаагаар

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Ажиллах хүчний нийт эрэлт /мян.хүн/	Эхний 6 сар		Сүүлийн 6 сар	
		/мян.хүн/	Хувь	/мян.хүн/	Хувь
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	1.5	0.6	38.6	0.9	61.4
Уул уурхай, олборлолт	1.4	1.1	81.4	0.3	18.6
Боловсруулах үйлдвэрлэл	11.4	9.3	81.7	2.1	18.3
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	0.7	0.5	71.9	0.2	28.1
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	0.5	0.4	91.9	0.0	8.1
Барилга	10.0	7.5	75.1	2.5	24.9
Бөөний болон жижиглэн худалдаа: Машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	30.2	25.9	85.9	4.3	14.1
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	3.4	2.8	82.8	0.6	17.2
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	4.5	2.6	58.2	1.9	41.8
Мэдээлэл, холбоо	2.2	1.9	83.5	0.4	16.5
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	2.5	1.7	69.8	0.8	30.2
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	0.5	0.4	75.2	0.1	24.8
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	2.3	1.9	84.1	0.4	15.9
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	4.3	3.5	80.6	0.8	19.4
Боловсрол	3.1	2.7	86.0	0.4	14.0
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	2.8	2.4	85.5	0.4	14.5
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	0.4	0.4	86.5	0.1	13.5
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	0.9	0.8	94.0	0.1	6.0
Нийт	82.6	66.5	80.5	16.1	19.5

Оны сүүлийн хагас дахь ажиллах хүчний эрэлт /2026.07-2026.12/

Оны сүүлийн хагас жилд улсын хэмжээнд 16.1 мянган ажиллах хүчний эрэлт бий болох төлөвтэй байгаа нь ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 19.5 хувийг байна. Тухайн хугацаанд хамаарах ажиллах хүчний эрэлт нь өмнөх оны мөн үеийн үзүүлэлттэй харьцуулахад 1.3 нэгж хувиар буурах төлөв ажиглагдаж байна. Үүний зэрэгцээ, оны сүүлийн хагас жилд бий болох ажлын байрны 82.2 хувь нь байнгын ажлын байр байх бөгөөд энэ нь тухайн хугацаанд хамаарах ажиллах хүчний нийт эрэлтийн хүрээнд байнгын ажлын байрны эзлэх хувийн жин өмнөх оны мөн үеийнхээс 12.7 нэгж хувиар өсөх боломжтойг харуулж байна.

Зураг 9. 2026 оны сүүлийн 6 сарын ажиллах хүчний эрэлт, ЭЗҮА-ны салбарын ангилал /хувь/

Сүүлийн хагас жилийн хугацаанд хамаарах ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 26.4 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээний салбарт, 15.4 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэл, 12.9 хувь нь уул уурхай, олборлолтын салбарт, 11.6 хувь нь мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагааны салбарт төвлөрч, эдгээр нь сүүлийн хагас жилийн ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 66.3 хувийг бүрдүүлж байна.

Ажиллах хүчний эрэлт байршлаар

Хөдөлмөрийн зах зээлд энэ онд бий болох нийт ажиллах хүчний эрэлтийг байршлаар тодруулбал, 19.3 хувь буюу 16.0 мянга нь орон нутагт бий болох бол 80.7 хувь буюу 66.6 мянга нь Улаанбаатар хотод харьяалагдаж байгаа нь өмнөх оны мөн дүнгээс 20.5 нэгж хувиар өсөх төлөв ажиглагдаж байна. Харин нийт ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх хангайн бүсийн ажиллах хүчний эрэлтийн хувь 13.1 нэгж хувь, төвийн бүсийн эрэлтийн хувь 7.8 нэгж хувь, зүүн бүсийнх 0.5 нэгж хувиар буурах тооцоолол гарлаа.

Зураг 10. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, бүсээр /хувь/

Улаанбаатар хотод бий болох ажиллах хүчний эрэлтийн 52.0 хувь нь шинэ ажлын байр бол, баруун бүсийн 67.9 хувь, зүүн бүсэд хамаарах ажиллах хүчний эрэлтийн 60.3 хувь шинэ ажлын байр байна. Хангайн болон төвийн бүсийн хувьд ч дээрх үзүүлэлт 50.0-57.0 хувийг эзэлж байна.

Улаанбаатар хотод бий болох ажиллах хүчний эрэлтэд бөөний болон жижиглэн худалдааны салбар, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарууд голлон эерэг нөлөө үзүүлэх төлөв хэвээр хадгалагдаж байна. Тухайлбал нийслэл хотод бий болох ажиллах хүчний эрэлтийн 38.1 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 11.5 хувь нь барилгын салбарт, 13.6 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт үүсэх төлөвтэй байна. Энэ үзүүлэлт бүсүүдэд харилцан адилгүй бөгөөд баруун бүсийн хувьд бөөний болон жижиглэн худалдаа, тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа, боловсрол, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааны салбарын эрэлт зонхилж, тухайн бүс нутгийн нийт эрэлтийн 66.6 хувийг бүрдүүлж байна. Энэ удаагийн судалгааны дүнгээр орон нутагт боловсролын салбарын ажиллах хүчний эрэлт мэдэгдэхүйц хэмжээгээр нэмэгдэх төлөв ажиглагдаж байна.

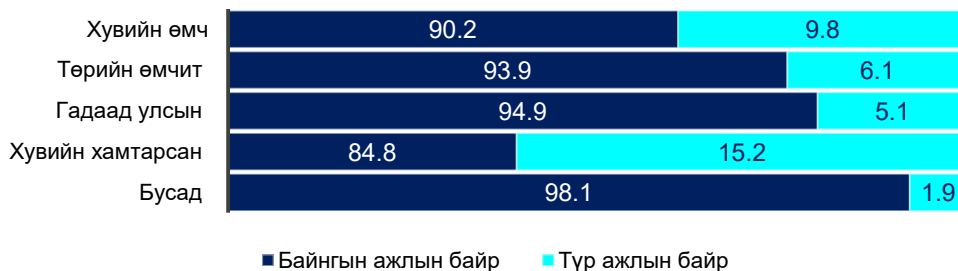
Хэдийгээр нийслэлд бий болох ажиллах хүчний эрэлтэд бага хувийг эзэлж байгаа ч тухайн салбарын хувьд Улаанбаатар хотод бий болох ажиллах хүчний эрэлт өндөр байх салбарууд ч байна. Тухайлбал санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн 91.5 хувь, мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагааны салбарын эрэлтийн 89.4 хувь, уул уурхай, олборлолтын салбарын эрэлтийн 88.1 хувь нь Улаанбаатар хотод бий болж хөдөлмөрийн зах зээлд эерэг нөлөө үзүүлэхээр байна. Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа, бөөний болон жижиглэн худалдаа, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааны салбарын эрэлтийн 81.0-88.0 хувь нь мөн нийслэлд төвлөрөхөөр байна.

Хүлээгдэж буй ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 19.3 хувь нь орон нутагт бий болох бөгөөд үүний 53.2 хувь нь шинэ ажлын байр байгаа нь орон нутагт хөдөлмөрийн зах зээл мөн хэмжээгээр тэлэх боломж буйг харуулж байна. Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх хувиар харвал цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын салбарын эрэлтийн 55.2 хувь, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагааны салбарын 52.9 хувь, урлаг үзвэр, тоглоом наадам салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн 50.4 хувь, боловсролын салбарын 34.5 хувь, хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуурын салбарын нийт эрэлтийн 31.4 хувь нь тус тус орон нутагт бий болохоор байна.

ААНБ-ын өмчийн хэлбэр, ажиллагчдын тооны бүлгээр

Ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 89.1 хувь нь хувийн хэвшлийн ААНБ-д, 6.6 хувь нь төрийн өмчит байгууллагад, үлдсэн хувь нь хувийн хамтарсан болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай, бусад өмчлөлийн хэлбэрийн ААНБ-уудад бий болохоор байна.

Зураг 11. Ажиллах хүчний эрэлт, ААНБ-ын өмчийн хэлбэр, ажлын байрны хэлбэрээр /хувь/

Хувийн өмчийн ААНБ-уудад бий болох ажиллах хүчний эрэлтийн 90.2 хувь нь байнгын ажлын байр бол төрийн өмчийн байгууллагын хувьд 93.9 хувь, гадаад улсын байгууллагын хүрээнд 94.9 хувийг тус бүр байнгын ажлын байрны хэрэгцээ эзэлж байна.

Аж ахуйн нэгжийн ажиллагчдын тооны бүлгээр харвал ажиллах хүчний эрэлтийн 70.7 хувь нь 30 хүртэлх ажиллагчидтай аж ахуйн нэгжүүдийн хүрээнд бий болохоор төсөөлөлтэй байна.

Хүснэгт 11. Ажиллах хүчний эрэлт, ААНБ-ын ажиллагчдын тооны бүлгээр /хувь/

Ажиллагчдын тооны бүлэг	Ажиллах хүчний нийт эрэлт	Байнгын	Түр
1-9 хүртэлх ажиллагчидтай	58.1	57.4	64.2
10-29 хүртэлх ажиллагчидтай	12.7	13.1	8.0
30-49 хүртэлх ажиллагчидтай	6.2	6.4	4.8
50-149 хүртэлх ажиллагчидтай	8.9	9.0	8.0
150-аас дээш ажиллагчидтай	14.1	14.0	15.0
Нийт	100	100	100

Харин нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 14.1 хувь нь 150-аас дээш ажиллагчидтай ажил олгогчдын хүрээнд, 8.9 хувь нь 50-149 ажиллагчидтай ажил олгогчдод хамаарч байгаа нь дээрх бүлгүүдийн ажил олгогчдын хүрээнд үүсэх эрэлт өмнөх оны судалгааны дүнгээс тус бүр 2.2-3.2 нэгж хувиар нэмэгдэх үр дүн харагдаж байна.

Ажлын байрны хэлбэрээр

Хөдөлмөрийн зах зээлд бий болох ажиллах хүчний эрэлтийг ажлын байрны хэлбэрээр дэлгэрүүлэн үзвэл 90.7 хувь буюу 74.9 мянга нь байнгын ажиллах хүчний эрэлт, 9.3 хувь буюу бага хувь нь түр ажлын байрны эрэлт эзэлж байна. Ажиллах хүчний жилийн нийт эрэлтэд эзлэх түр ажлын байрны хувь өнгөрсөн оны мөн дүнгээс 6.8 нэгж хувиар буурах төлөвтэй байна.

Байнгын ажиллах хүчний эрэлтийн 88.6 хувь нь хувийн өмчийн ААНБ-уудад, 6.6 хувь нь төрийн өмчийн, үлдсэн хувь нь хувийн хамтарсан, гадаад улсын болон бусад өмчлөлийн хэлбэрийн ААНБ-д бий болохоор байна. Түр ажлын байрны хувьд ч 93.4 хувь нь хувийн өмчийн аж ахуйн нэгж байгууллагад бий болж үлдсэн хувь нь бусад өмчийн хэлбэрийн ажил олгогчдод бий болох төлөвтэй байна.

Байнгын ажиллах хүчний эрэлтэд гол нөлөө үзүүлж буй салбар нь бөөний болон жижиглэн худалдаа болон барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарууд бол түр ажиллах хүчний эрэлтэд дээрх 3 салбараас гадна зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарын эрэлт гол хувийг эзэлж байна. Тухайн салбаруудын байнгын ажиллах хүчний эрэлт нийт байнгын ажлын байрны эрэлтийн 62.6 хувийг, түр ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 83.3 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 12. Ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажлын байрны хэлбэрээр

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Ажиллах хүчний эрэлт /мян.хүн/		Эзлэх хувь	
	Байнгын	Түр	Байнгын	Түр
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	1.5	0.0	2.0	0.0
Уул уурхай, олборлолт	1.4	0.0	1.8	0.2
Боловсруулах үйлдвэрлэл	10.5	0.9	14.0	11.6
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	0.7	0.1	0.9	0.7
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	0.4	0.1	0.5	1.4
Барилга	8.5	1.5	11.3	19.8
Бөөний болон жижиглэн худалдаа: Машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	28.0	2.2	37.3	28.6
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	3.3	0.1	4.4	1.7
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	2.7	1.8	3.6	23.3
Мэдээлэл, холбоо	2.0	0.2	2.7	2.7
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	2.5	0.0	3.3	0.4
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	0.5	0.0	0.7	0.3
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	2.2	0.1	3.0	0.7
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	3.8	0.5	5.1	6.5
Боловсрол	3.0	0.1	4.1	0.9
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	2.8	0.0	3.7	0.3
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	0.4	0.0	0.6	0.0
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	0.8	0.1	1.1	1.0
Нийт	74.9	7.7	100	100

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллын бүх хэлбэрт байнгын ажилтан авах хэрэгцээ өндөр хувьтай байгаа нь хөдөлмөр эрхлэлтэд эерэг нөлөөтэй үзүүлэлт юм. Тухайлбал, ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуурын салбар болон урлаг, үзвэр, тоглоом наадам салбарт 2026 онд үүсэх ажиллах хүчний эрэлт хэрэгцээ бүр нь байнгын ажиллах хүчний эрэлт байна. Мөн ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбараас бусад бүх салбарт харьяалагдах ажиллах хүчний эрэлтийн 84.0-99.0 хувь нь байнгын ажиллах хүчний эрэлт байна. Эсрэгээрээ эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал бүр дэх ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх түр ажиллах хүчний хэмжээ дээрх 2 салбарт болон удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны салбарт зонхилж байна.

Ажлын байрны төрлөөр

Хөдөлмөрийн зах зээлийн нэг гол үзүүлэлт нь шинээр бий болох ажлын байр бөгөөд энэ онд бий болох нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 53.2 хувь нь шинэ ажлын байранд ажилтан авах эрэлт бөгөөд нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 46.8 хувь нь сул ажлын байранд ажилтан авах хэрэгцээ байгаа нь нийт ажиллах хүчний эрэлтэд сул ажлын байрны эзлэх хувь хэмжээ өмнөх оны мөн дүнгээс 7.2 нэгж хувиар өсөх үзүүлэлт болжээ.

Хүснэгт 13. Ажиллах хүчний эрэлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажлын байрны төрлөөр

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Ажиллах хүчний эрэлт /мян.хүн/		Дүнд эзлэх хувь	
	Шинэ	Сул	Шинэ	Сул
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	0.5	1.1	1.1	2.7
Уул уурхай, олборлолт	0.7	0.7	1.6	1.7
Боловсруулах үйлдвэрлэл	5.6	5.8	12.8	14.9
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	0.1	0.6	0.3	1.5
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	0.3	0.2	0.6	0.5
Барилга	3.9	6.1	8.8	15.8
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	20.2	10.0	46.0	25.8
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	1.1	2.4	2.4	6.1
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	3.6	0.9	8.2	2.3
Мэдээлэл, холбоо	1.4	0.8	3.3	2.0
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	1.6	1.0	3.5	2.5
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	0.2	0.3	0.4	0.8
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	0.7	1.6	1.6	4.1
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	1.8	2.5	4.1	6.6
Боловсрол	1.1	2.0	2.6	5.1
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	0.6	2.2	1.3	5.8
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	0.2	0.3	0.4	0.7
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	0.5	0.4	1.1	1.1
Нийт	43.9	38.7	100	100

Ажиллах хүчний эрэлтийн хүрээнд бий болох шинэ ажлын байрны 46.0 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 12.8 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт харьяалагдаж буй бол барилгын салбарт 8.8 хувь, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарт 8.2 хувь нь хамаарч, нийт шинэ ажлын байрны эрэлтийн 75.8 хувийг бүрдүүлж байна. Мөн сул ажлын байрны ажиллах хүчний эрэлтийн 58.8 хувь дээрх салбаруудад бий болохоор харагдаж байна.

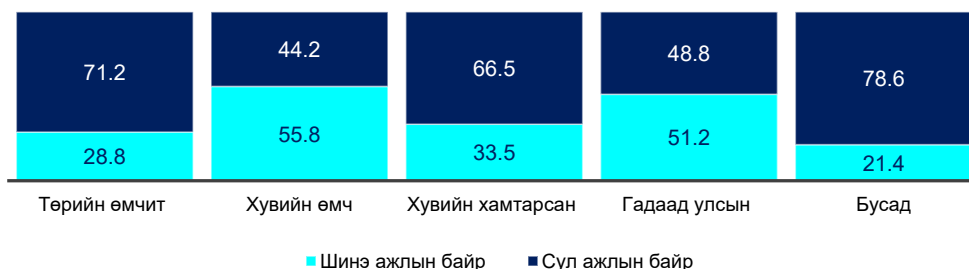
Хэдийгээр нийт ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх шинэ ажлын байрны хувь буурах төлөвтэй ч эдийн засгийн үйл ажиллагааны зарим салбарт шинэ ажлын байрны эзлэх хувь өмнөх оны мөн дүнтэй харьцуулахад нэмэгдэх төлөвтэй байна. Тухайлбал бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын шинэ ажиллах хүчний эрэлт 11.0 нэгж хувь, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарынх 5.1 нэгж хувь, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарын шинэ ажиллах хүчний эрэлт 2.8 нэгж хувиар тус тус нэмэгдэх төлөвтэй байна.

Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарын эрэлтийн 79.9 хувь, бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээний салбарын 66.9 хувь, мэдээлэл, холбооны салбарын 64.9 хувь, санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагааны салбарын эрэлтийн 62.0 хувь нь шинээр бий болох ажлын байранд ажилтан авах эрэлт байгаа нь эерэг үзүүлэлт болж байна.

Харин сул ажлын байрны ажиллах хүчний эрэлтийн хувьд эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын салбарын эрэлтийн 82.1 хувь, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааны салбарын эрэлтийн 80.2 хувь, ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуурын салбар болон тээвэр, агуулахын үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн тус бүр 68.8 хувийг сул ажлын байрны эрэлт бүрдүүлж байна.

Өмчийн хэлбэрт эзлэх хувийн жингээр харвал төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжид үүсэх ажиллах хүчний эрэлтийн 71.2 хувь, хувийн өмчийн аж ахуйн нэгжид 66.5 хувь нь сул ажлын байрны эрэлт бол хувийн өмчийн ААНБ-д бий болох ажиллах хүчний эрэлтийн 55.8 хувь, гадаад улсын ААНБ-д хамаарах ажиллах хүчний эрэлтийн 51.2 хувь нь шинээр үүсэх ажлын байр байна.

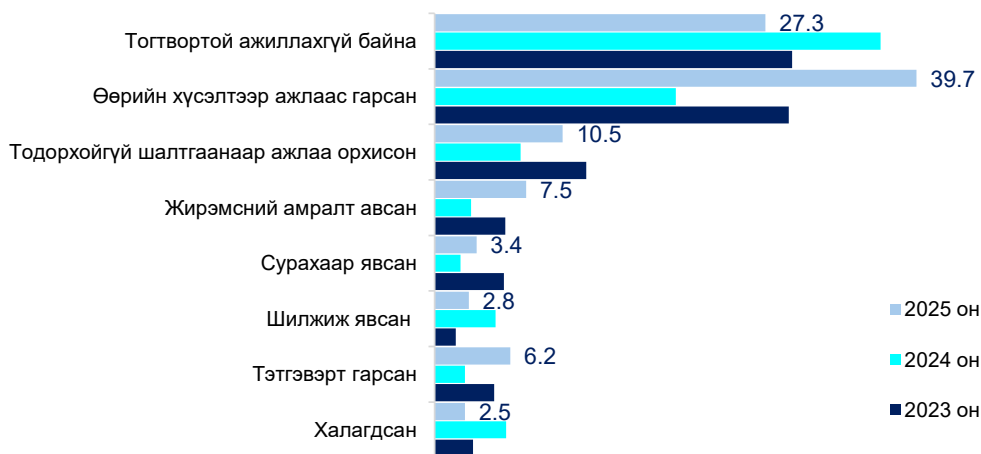
Зураг 12. Ажиллах хүчний эрэлт, ажлын байрны төрөл, өмчийн хэлбэрээр /хувь/

Харин өмчийн “бусад” хэлбэрийн аж ахуйн нэгж, хуулийн этгээдийн хүрээнд үүсэх ажиллах хүчний эрэлтийн 78.6 хувь нь сул ажлын байр байна.

Жил бүр аж ахуйн нэгж байгууллагуудад сул орон тооноос шалтгаалсан ажиллах хүчний эрэлт тогтмол үүсэж байна. Үүнд нөлөөлж буй голлох шалтгаануудыг нэгтгэн авч үзвэл, ажиллагч өөрийн санаачилгаар ажлаас гарах үзэгдэл 39.7 хувь, тогтвор суурьшилтай ажиллахгүй байх шалтгаан 27.3 хувь, тодорхойгүй шалтгаанаар ажлаа орхисон хувь 10.5 бөгөөд эдгээр нь сул ажлын байр үүсэх шалтгааны 77.5 хувийг бүрдүүлж байна. Энэ удаад ажиллагч өөрийн санаачилгаар ажлаас гарах тохиолдлын нийт шалтгаанд эзлэх хувийн жин нэмэгдсэн байна.

Зураг 13. Сул ажлын байр бий болох шалтгаан /хувь/

Хувь хүний нийгмийн халамж, хамгаалал хүртэх, мэдлэг боловсролоо дээшлүүлэх хэрэгцээний улмаас үүсэх хоёрдогч шалтгаан болох жирэмсний амралт авах, тэтгэвэр, тэтгэмжид хамрагдах болон шилжих, суралцах тохиолдол нь 20.0 хувийг бүрдүүлж байгаа бол ажил олгогчийн санаачилгаар ажиллагч халагдах тохиолдол нийт шалтгааны 5.9 хувийг эзэлж байна.

Ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлийн ангиллаар

Ажиллах хүчний эрэлтийг ажил мэргэжлийн ангиллын үндсэн бүлгээр авч үзвэл ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 23.9 хувийг мэргэжилтэн бүлгийн ажил мэргэжил, 17.4 хувийг үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан, 14.2 хувийг суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч, 13.3 хувийг худалдаа, үйлчилгээний ажилтан бүлэгт хамаарах ажил мэргэжлийн эрэлт эзэлж, нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 68.8 хувийг бүрдүүлж байна. Энэ удаад үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан бүлэгт хамаарах ажил мэргэжлийн эрэлт нийт ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн дүнгээс 8.1 нэгж хувь, мэргэжилтэн бүлгийн ажил мэргэжлийн эрэлт 4.3 нэгж хувь, худалдаа үйлчилгээний ажилтан бүлэгт хамаарах ажил мэргэжлийн эрэлт 1.6 нэгж хувиар тус тус нэмэгдэх төсөөлөлтэй байгаа нь хамгийн их өөрчлөлт болж байна.

Хүснэгт 14. Ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр

Үндсэн бүлгийн дугаар	Ажил мэргэжлийн ангилал	Дүнд эзлэх хувь
1	Менежер	3.4
2	Мэргэжилтэн	23.9
3	Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	5.0
4	Контор үйлчилгээний ажилтан	4.5
5	Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	13.3
6	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	0.3
7	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	17.4
8	Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч	14.2
9	Энгийн ажил мэргэжил	17.9
	Нийт	100

Харин менежер, хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан, техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн үндсэн бүлгийн ажил мэргэжлүүдийн нийт эрэлтэд эзлэх хувь буурах үзүүлэлттэй байна.

Мэргэжлээрх ажиллах хүчний эрэлт өмнөх жилүүдийн ерөнхий чиг хандлагыг хадгалж, ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх энгийн ажил мэргэжлийн эрэлт давамгайлсан хэвээр байна. Тухайлбал, ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 5.8 хувийг үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан, 3.7 хувийг албан байгууллагын цэвэрлэгч, 2.9 хувийг худалдагч, 2.6 хувийг барилгын туслах ажилтан, 1.3 хувийг дэлгүүрийн борлуулалтын ажилтан зэрэг ажил мэргэжлүүд эзэлж байна.

Доорх нэр бүхий ажил мэргэжлийн эрэлт нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 48.0 хувийг бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 15. Ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлээр

Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь	Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь
1	932912	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	5.8	11	723119	Автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин	2.2
2	833213	Жолооч, ачааны тэрэгний	5.4	12	4322	Үйлдвэрлэлийн ажилтан	2.0
3	911214	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, албан байгууллагын	3.7	13	722316	Операторч, машин механизмын тоног төхөөрөмжийн	1.5
4	723113	Механикч, автомашины	3.1	14	241112	Нягтлан бодогч	1.5
5	521111	Мухлаг /лангууны худалдагч	2.9	15	522313	Дэлгүүрийн борлуулалтын ажилтан	1.3
6	524212	Борлуулагч	2.8	16	721214	Гагнуурчин	1.2
7	931211	Туслах ажилтан, барилгын туслах	2.6	17	833211	Жолооч, цемент зуурагч, тээвэрлэгч машины	1.1
8	512011	Тогооч	2.6	18	214415	Инженер, автомашины	1.1
9	214216	Инженер, иргэний ба үйлдвэрийн барилгын	2.5	19	912211	Гараар машин угаагч	1.1
10	811131	Засварчин, хөдөлгүүрийн	2.3	20	741111	Цахилгаанчин	1.1

Үргэлжлэлийг 4 дүгээр хавсралтаас харна уу.

Түүнчлэн мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын хүрээнд бэлтгэгддэг жолооч, операторч, автомашины механикч, борлуулагч, тогооч, хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин, гагнуурчин, цахилгаанчин, зөөгч зэрэг ажил мэргэжлийн эрэлт нийт ажиллах хүчний эрэлтэд багагүй хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 16. Ажиллах хүчний эрэлт, мэргэжлийн болон техникийн боловсрол шаардах ажил мэргэжлээр

Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь	Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь
1	833213	Жолооч, ачааны тэрэгний	5.4	11	833211	Жолооч, цемент зуурагч, тээвэрлэгч машины	1.1
2	723113	Механикч, автомашины	3.1	12	741111	Цахилгаанчин	1.1
3	521111	Мухлаг /лангууны худалдагч	2.9	13	751111	Мах махан бүтээгдэхүүний боловсруулах үйлдвэрлэлийн ажилтан	1.0
4	524212	Борлуулагч	2.8	14	222102	Сувилагч, ерөнхий мэргэжлийн	1.0
5	512011	Тогооч	2.6	15	513111	Зөөгч	0.9
6	811131	Засварчин, хөдөлгүүрийн	2.3	16	813113	Операторч, нефть, байгалийн хий боловсруулах, цэвэрлэх төхөөрөмжийн	0.9
7	723119	Автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин	2.2	17	752222	Нарийн мужаан	0.7
8	722316	Операторч, машин механизмын тоног төхөөрөмжийн	1.5	18	243311	Борлуулалтын ажилтан /аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн/	0.6
9	522313	Дэлгүүрийн борлуулалтын ажилтан	1.3	19	833212	Операторч, хүнд даацын автомашины	0.6
10	721214	Гагнуурчин	1.2	20	712611	Сантехникч, шугам хоолой угсрагч	0.6

Харин бакалавр болон түүнээс дээш түвшний боловсрол шаардах ажил мэргэжлийн хүрээнд барилгын инженер, нягтлан бодогч, автомашины инженер, эдийн засагч цахилгааны инженер, цэцэрлэгийн багш, механикч инженер, эрх зүйч, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэжилтэн, технологич, архитектурч, аудитор, хүний их эмч зэрэг ажил мэргэжлүүд зонхилж байна.

Хүснэгт 17. Ажиллах хүчний эрэлт, дээд боловсрол шаардах ажил мэргэжлээр

Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь	Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь
1	214216	Инженер, иргэний ба үйлдвэрийн барилгын	2.5	11	214524	Технологич, хүнс, ундааны	0.6
2	241112	Нягтлан бодогч	1.5	12	216111	Архитектурч, барилгын / иргэний/	0.5
3	214415	Инженер, автомашины	1.1	13	263114	Эдийн засагч, олон улсын худалдааны	0.5
4	263111	Эдийн засагч	1.0	14	241111	Аудитор	0.4
5	215111	Инженер, цахилгааны	0.9	15	122313	Менежер, төслийн / удирдагч, зохицуулагч/	0.4
6	341112	Өмгөөлөгчийн туслах	0.7	16	214125	Инженер, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын	0.4
7	234201	Багш, цэцэрлэгийн бүлгийн	0.7	17	343213	Дизайнч, дотоод чимэглэлийн	0.3
8	214410	Механикч инженер	0.7	18	221213	Хүний их эмч, шүдний эмч, түлэнхий хөдөлт судлалын	0.3
9	261111	Эрх зүйч	0.7	19	241117	Нягтлан бодогч, тооцооны	0.3
10	325713	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэжилтэн	0.6	20	214111	Инженер, аж үйлдвэрийн	0.3

Ажил олгогчид ажилтан авахдаа ажил мэргэжил, ажлын байрны онцлогоос шалтгаалж боловсролын хувьд харилцан адилгүй түвшин шаарддаг. Өөрөөр хэлбэл ажил мэргэжил бүрд шаардах боловсролын доод түвшний шаардлагын хувьд нийт тохиолдлын 48.0 хувьд бакалавр болон түүнээс дээш боловсролтой байх шаардлагатай гэж үзсэн бол 28.0 хувь нь техник болон тусгай мэргэжлийн боловсролыг, 19.7 хувь нь бүрэн дунд түвшнээс дээш боловсролын шаардлагыг нэрлэжээ. Харин боловсрол шаардахгүй тохиолдол 1.1 хувийг эзэлж байна.

Ажил олгогчид ажилтан сонгон шалгаруулахдаа тухайн ажил мэргэжил, ажлын байрны онцлогоос хамааран боловсролын түвшний ялгаатай, харилцан адилгүй түвшин шаарддаг. Ажил мэргэжил бүрд шаардах боловсролын доод түвшний шаардлагын хувьд нийт тохиолдлын 45.6 хувьд бакалавр болон түүнээс дээш боловсролтой байх шаардлагатай гэж үзсэн бол 26.2 хувь нь мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, 21.5 хувь нь бүрэн дунд болон түүнээс дээш түвшний боловсролыг шаардлагатай гэж тодорхойлжээ.

Үүнээс гадна боловсролын тодорхой шаардлага тавиагүй буюу хамгийн багадаа суурь боловсролтой байх боломжтой гэж үзсэн тохиолдол нийт хариултын 6.7 хувийг эзэлж байгаа нь ажил олгогчдын дийлэнх нь ажиллах хүчнээс тодорхой түвшний боловсрол шаардаж байгааг харуулж байна.

2.2. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ЦОМХОТГОЛ

Нийгэм эдийн засгийн нөхцөл байдал, технологийн хөгжил, байгууллагын стратегийн шийдвэр, бүтцийн өөрчлөлт болон бусад шалтгааны улмаас ажил олгогчид ажиллагчдаа цомхотгох шаардлага үүсдэг. Энэ жил ажил олгогчдын маш бага хэсэг буюу 1.6 хувь нь ажиллагчдаа цомхотгох төлөвлөгөөтэй байгаагаа илэрхийлжээ. Үүнээс үүдэн эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбаруудад 4.2 мянган ажилтан ажлаас халагдах эрсдэлд байна гэсэн тооцоо гарлаа. Цомхотголын улмаас ажлаас халагдах эрсдэл бүхий нийт ажиллагчдын 30.6 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 10.6 хувь нь барилга, 8.6 хувь нь зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ, 6.9 хувь нь мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагааны салбарт, 6.2 хувь цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын салбарт харьяалагдаж нийт цомхотголын 63.0 хувийг бүрдүүлж байна.

Ажиллагчдаа цомхотгох ААНБ-ын 70.6 хувь нь Улаанбаатар хотод, 11.1 хувь нь баруун бүс, 10.9 хувь нь хангайн бүсэд тус тус харьяалагдаж буй бол, цомхотголын 92.7 хувь нь 30 хүртэлх ажиллагчидтай ААНБ-д хамаарч байна.

Цомхотголын шалтгааныг тодруулбал 40.0 хувь нь хөрөнгө санхүүгийн хомсдолтой холбоотой хүндрэл, 31.5 хувийг байгууллага үйл ажиллагаагаа зогсоох болсон гэх шалтгаан эзэлж буй бол байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалтыг өөрчилсөн шалтгаан 10.1 хувийг эзэлж байна.

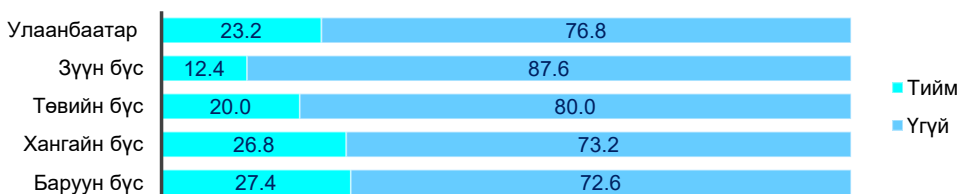
2.3. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ХОМСДОЛ

Өнгөрөгч онд аж ахуйн нэгж байгууллагын 23.2 хувь нь шаардлагатай мэргэжилтэй ажилтан олдоогүйн улмаас төлөвлөсөн ажилтнаа авч чадаагүй буюу ажиллах хүчний дутагдал буюу хомсдолд өртсөн бөгөөд эдгээрийн хүрээнд жилийн хугацаанд 40.2 мянган ажиллах хүчний хомсдол үүссэн байна.

Ажиллах хүчний хомсдол байршлаар

Улаанбаатар хотын ажил олгогчдын 81.5 хувь нь ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн ба эдгээр ААНБ-уудад 33.5 мянган ажлын байранд ажиллагч авч чадаагүй байна.

Зураг 14. Шаардлагатай мэргэжилтэй ажилтан олдоогүйгээс ажилтан авч чадаагүй байдал, бүсээр /хувь/

Баруун бүсийн ажил олгогчдын 27.4 хувь, хангайн бүсийн ажил олгогчдын 26.8 хувь, төвийн бүсийн ажил олгогчдын 20.0 хувь нь ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн бол зүүн бүсийн ажил олгогчдын 12.4 хувь нь ажиллах хүчний хомсдолдолтой байжээ.

Өнгөрсөн онд дутагдалтай байсан нийт 40.2 мянган ажиллагчдыг бүсчилсэн байдлаар авч үзвэл, 6.3 хувь нь хангайн бүсэд, 6.0 хувь нь төвийн бүсэд хамаарч, харин 83.4 хувь нь Улаанбаатар хотод харьяалагдаж байна. Бүсүүдийн хэмжээнд ажиллах хүчний дутагдлын хувь өмнөх оны мөн үеэс буурсан үзүүлэлттэй байгаа бол эсрэгээрээ Улаанбаатар хотод ажиллах хүчний дутагдал илүүтэйгээр төвлөрсөн байдал ажиглагдаж байна. Орон нутагт эдийн засгийн үйл ажиллагааны өсөлт харьцангуй саарч, улирлын чанартай болон түр ажлын байрны тоо буурсан нь ажиллах хүчний дутагдлын түвшин буурахад нөлөөлсөн байж болзошгүй бөгөөд ажиллах хүчний эрэлт, дутагдлын асуудал нь бүс нутгийн хөгжлийн ялгаа, хүн амын шилжилт хөдөлгөөн, салбарын бүтцийн өөрчлөлттэй нягт уялдаатайг харуулж байна.

Хүснэгт 18. Ажиллах хүчний хомсдол, бүсээр

Бүс	Хомсдолтой ажиллах хүчний тоо /мян.хүн/	
	Нийт	Дүнд эзлэх хувь
Баруун	1.2	3.0
Хангай	2.5	6.3
Төв	2.4	6.0
Зүүн	0.6	1.4
Улаанбаатар	33.5	83.4
Нийт	40.2	100

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар

Ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн нийт ААНБ-уудын 40.0 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа бөгөөд ажиллах хүчний хомсдолын 34.3 хувийг тухайн салбарын хомсдол эзэлж байна. Үүнээс гадна барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын ажил олгогчид ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн аж ахуйн нэгжүүдийн 22.3 хувийг эзэлж, эдгээр салбарын ажиллах хүчний дутагдал нь нийт хомсдолын 30.0 хувийг бүрдүүлж байна. Үүнээс үзэхэд өнгөрсөн жил зөвхөн дээрх 3 салбаруудын хүрээнд ажиллах хүчний хомсдолоос үүдэлтэй 25.9 мянган ажлын байр сул байжээ. Харин уул уурхай, олборлолт, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагааны салбар, урлаг, үзвэр, тоглоом наадам, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбарын ажиллах хүчний дутагдал нийт ажиллах хүчний хомсдолд эзлэх хувь хамгийн бага байна.

Хүснэгт 19. Ажиллах хүчний хомсдол, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Ажиллах хүчний хомсдол	
	Ажлын байрны тоо	Хувь
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	1.1	2.7
Уул уурхай, олборлолт	0.1	0.4
Боловсруулах үйлдвэрлэл	4.7	11.6
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	0.2	0.5
Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	0.1	0.2
Барилга	7.4	18.3
Бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	13.8	34.3
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	1.3	3.4
Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	1.9	4.7
Мэдээлэл, холбоо	1.4	3.4
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	0.7	1.6
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	0.5	1.2
Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	0.9	2.3
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	2.2	5.4
Боловсрол	1.5	3.8
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	2.1	5.1
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	0.2	0.5
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	0.3	0.7
Нийт	40.2	100

Өнгөрсөн онд ажиллах хүчний хомсдолд хувийн өмчийн ААНБ-ууд хамгийн их өртсөн бөгөөд нийт хомсдолтой ажиллах хүчний 90.5 хувь нь болох 36.4 мянган ажиллагчдын хэрэгцээ байжээ. ААНБ-ын ажиллагчдын тооны бүлгээр харвал нийт хомсдолын 83.4 хувь нь 30 хүртэлх ажиллагчидтай жижиг аж ахуйн нэгж, үүнээс 68.3 хувь нь 9 хүртэлх ажиллагчидтай ААНБ-дад харьяалагдаж байна.

Ажиллах хүчний хомсдол ажил мэргэжлээр

Ажиллах хүчний хомсдолыг ажил мэргэжлийн бүлгийн хувьд авч үзвэл мэргэжилтэн, үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан, суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч мөн энгийн ажил мэргэжлийн ажиллагчдын хомсдол 81.8 хувийг бүрдүүлж байгаа нь хамгийн өндөр үзүүлэлт болж байна.

Энэ удаад өнгөрсөн оны мөн дүнтэй харьцуулахад менежер, техникч болон туслах дэд мэргэжилтэн бүлгийн ажил мэргэжлүүдийн ажиллах хүчний дутагдал нийт ажиллах хүчний дутагдалд эзлэх хувийн жин буурсан бол мэргэжилтэн болон суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч бүлгийн ажиллах хүчний хомсдолын эзлэх хувь өссөн үзүүлэлттэй байна. Тухайлбал, нийт ажиллах хүчний хомсдолд эзлэх мэргэжилтэн үндсэн ангиллын хүрээн дэх ажил мэргэжлийн хувь 11.2 нэгж хувиар өссөн үр дүн харагдаж байна.

Хүснэгт 20. Ажиллах хүчний хомсдол, ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр

Үндсэн бүлгийн дугаар	Ажил мэргэжлийн ангилал	Дүнд эзлэх хувь
1	Менежер	4.0
2	Мэргэжилтэн	27.9
3	Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	5.3
4	Контор үйлчилгээний ажилтан	1.6
5	Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	7.3
6	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	0.1
7	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	19.5
8	Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч	10.5
9	Энгийн ажил мэргэжил	23.8
	НИЙТ	100

Өмнө яригдсан сүүлийн 12 сард ажилтан ажилд орсон болон ажлаас гарсан тохиолдлуудын хүрээнд нэрлэгдсэн ажил мэргэжлүүд ажиллах хүчний дутагдал, хомсдолд өндөр хувийг эзэлж, түүнчлэн эрэлттэй ажил мэргэжлийн жагсаалтад ч нэрлэгдсээр байна. Өөрөөр хэлбэл тухайн онд хомсдолтой байсан ажил мэргэжлийн хүрээн дэх ажиллах хүчний эрэлт хангагдаагүйгээс дараагийн оны ажиллах хүчний эрэлтэд өндөр хувийг эзэлдэг төлөв хадгалагдаж байна. Тухайлбал, барилгын туслах ажилтан, автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан, механикч инженер, жолооч, хамгаалалтын албаны ажилтан, тогооч, нягтлан бодогч, барилгын инженер цахилгаанчин, механикч гэх мэт ажил мэргэжлийн хүрээн дэх ажиллах хүчний дутагдал нийт хомсдолд эзлэх хувийн жин хамгийн өндөр хувийн үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 21. Ажиллах хүчний хомсдол, ажил мэргэжлээр

Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь	Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь
1	931211	Туслах ажилтан, барилгын туслах	9.7	11	962918	Манаач, сахиул, харуул, жижүүр	1.6
2	723119	Автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин	7.5	12	521111	Мухлаг /лангууны худалдагч	1.6
3	932912	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	5.5	13	741111	Цахилгаанчин	1.4
4	832211	Жолооч, машины	3.7	14	723113	Механикч, автомашины	1.4
5	512011	Тогооч	2.8	15	951012	Машин угаагч	1.3
6	214216	Инженер, иргэний ба үйлдвэрийн барилгын	2.5	16	941111	Түргэн хоол бэлтгэгч	1.2
7	214410	Механикч инженер	2.2	17	214415	Инженер, автомашины	1.2
8	911214	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, албан байгууллагын	1.9	18	524212	Борлуулагч	1.1
9	833213	Жолооч, ачааны тэрэгний	1.8	19	222101	Сувилагч, арга зүйч	1.0
10	241112	Нягтлан бодогч	1.6	20	263111	Эдийн засагч	1.0

Хүснэгтэд ажиллах хүчний хомсдолд эзлэх хувийн жингээр өндөр байх ажил мэргэжлүүдийг эрэмбэлэн харуулсан бөгөөд эдгээр ажил мэргэжлүүд /эхний 20 ажил мэргэжил/-ийн ажиллах хүчний хомсдолд эзлэх хувийн жин 52.0 хувийг эзэлж байна.

Боловсролын түвшний ялгаатай байдлаар задлан харвал бакалавр болон түүнээс дээш түвшний боловсрол шаардах ажил мэргэжлийн хувьд ирэх оны ажиллах хүчний эрэлтэд өндөр хувийг эзэлж буй барилгын инженер, механикч инженер, нягтлан бодогч, автомашины инженер, эдийн засагч, хүний их эмч, технологич, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн инженер, цэцэрлэгийн багш, эрх зүйч зэрэг ажил мэргэжлийн хомсдол зонхилж байна. Мөн автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, жолооч, цахилгаанчин, автомашины механикч, борлуулагч, тогооч, гагнуурчин, операторч зэрэг мэргэжлийн боловсролын хүрээн дэх ажил мэргэжлүүд хомсдолтой хэмээн нэрлэгдсэн байна.

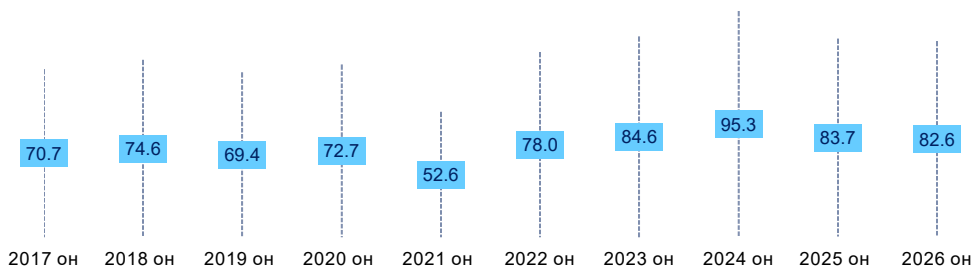
2.4. СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮНГИЙН ХАРЬЦУУЛАЛТ

Хөдөлмөрийн зах зээл богино хугацаанд өсөх болон бага хэмжээгээр буурах өөрчлөлттэй хэдий ч урт хугацаандаа өргөжих, өсөн нэмэгдэх нөөц бололцоо, боломж байгааг олон жилийн судалгааны үр дүн харуулдаг. Энэ жилийн хувьд эдийн засгийн тодорхой салбаруудын идэвхжил харилцан адилгүй байгаа нөхцөлөөс шалтгаалан ажиллах хүчний эрэлт өмнөх оны мөн үеийн дүнгээс 1.3 хувиар буурах төлөв ажиглагдаж байна. Гэсэн хэдий ч энэхүү түвшин нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас давсан үзүүлэлт бөгөөд энэ нь хөдөлмөрийн зах зээл дэх ажиллах хүчний эрэлт харьцангуй тогтвортой байгааг илтгэж байна.

Сүүлийн 10 жилийн хугацаанд улсын хэмжээнд ажиллах хүчний эрэлт 52.0 мянгаас 95.0 мянган хооронд хэлбэлзэж, дунджаар 76.4 мянга байсан бол 2026 онд ажиллах хүчний эрэлт 82.6 мянга байх үр дүн гарсан нь сүүлийн 10 жилийн дунджаас өндөр түвшин бөгөөд үүнд эдийн засгийн үйл ажиллагааны зарим салбарууд, тухайлбал барилга, худалдаа, уул уурхай, тээвэр, логистикийн салбар дахь ажиллах хүчний хэрэгцээ харьцангуй тогтвортой хадгалагдаж, зарим чиглэлд өсөх хандлагатай байгаа нь нөлөөлж байж болох юм.

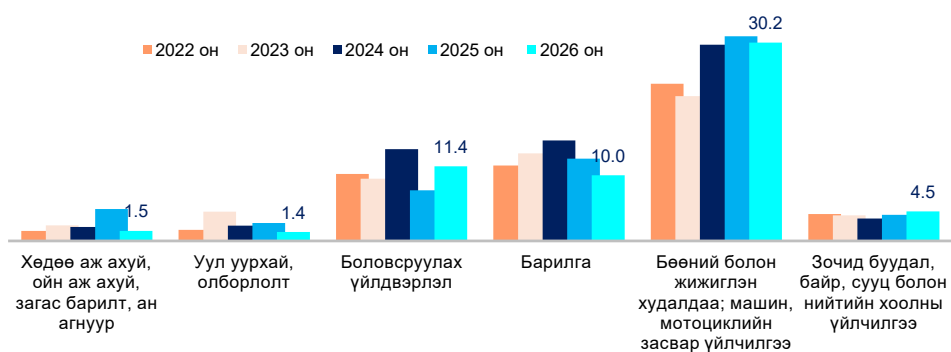
Энэ удаад богино хугацаанд ажиллах хүчний эрэлт саарах шинж ажиглагдаж байгаа хэдий дунд болон урт хугацаанд хөдөлмөрийн зах зээл тэлэх суурь нөхцөл хадгалагдсаар байгааг дээрх үзүүлэлтүүд харуулж байна.

Зураг 15. Ажиллах хүчний эрэлт, 2017-2026 он /мян.хүн/

Ажиллах хүчний эрэлтэд эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар бөөний болон жижиглэн худалдаа, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарууд голлон нөлөөлж, ажиллах хүчний эрэлтийн 60-аас дээш хувийг бүрдүүлдэг байдал сүүлийн 10 жилийн туршид хадгалагдаж байна. Барилгын салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн сүүлийн 10 жилийн дундаж үзүүлэлт нь 13.4 мянга бөгөөд хамгийн өндөр эрэлт 2018 онд 18.6 мянга, хамгийн бага нь 2017 онд 9.8 мянга байсан бол сүүлийн 3 жилд дараалан буурах үр дүнтэй байна. Боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын хувьд ажиллах хүчний эрэлт ерөнхийдөө урт хугацаандаа өсөх хандлагатай бөгөөд он хооронд өсөж буурах хэлбэлзэл ихтэй бөгөөд 10 жилийн хугацаан дахь дундаж үзүүлэлт нь 9.5 мянга бол хамгийн өндөр үзүүлэлт нь 14.0 мянга, хамгийн бага нь 6.8 мянга бөгөөд 2026 оны хувьд 11.4 мянга болж өмнөх оны мөн дүнгээс өсөх төлөв гарчээ.

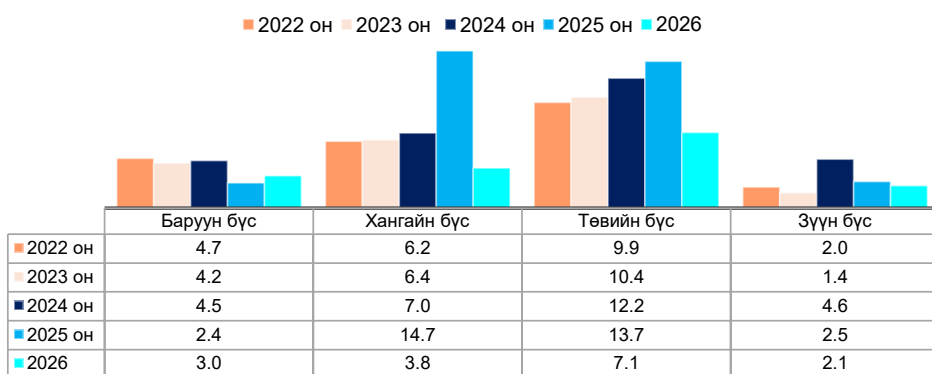
Зураг 16. Ажиллах хүчний эрэлт, тэргүүлэх салбараар /мян.хүн/

Бөөний болон жижиглэн худалдааны салбар нь хөдөлмөрийн зах зээлд гол нөлөө үзүүлэхүйц ажиллах хүчний эрэлт хамгийн өндөртэй салбар төдийгүй ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөн их, салбарын ажиллагчдын хөдөлмөр эрхлэлт тогтворгүй, үүнтэй холбоотой ажиллах хүчний эрэлт жил хооронд хэлбэлзэл ихтэй байдаг. Сүүлийн 10 жилийн хугацаан дахь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарын ажиллах хүчний эрэлтийн дундаж үзүүлэлт 20.1 мянга бөгөөд багадаа 5.5 мянга, хамгийн өндөр нь буюу 2025 онд 31.1 мянга болсон бол энэ онд өмнөх оны мөн дүнгээс 1.0 нэгж хувиар буурах үзүүлэлттэй байна.

Бүс нутгийн хүрээнд авч үзвэл ажиллах хүчний эрэлтийн ихэнх хувийг Улаанбаатар хотын ажиллах хүчний эрэлт бүрдүүлдэг бөгөөд сүүлийн 10 жилийн дунджаар харвал 53.8 мянга бөгөөд 2021 оны хувьд 37.2 мянга байгаа нь хамгийн бага, 2024 онд 67.1 мянгад хүрэх нь хамгийн өндөр үзүүлэлт болсон бөгөөд үүнээс хотын хөдөлмөрийн зах зээлийн багтаамж хүн амын нягтрал, суурьшлыг даган урт хугацаандаа өссөн нэмэгдэх ерөнхий чиг хандлага харагддаг.

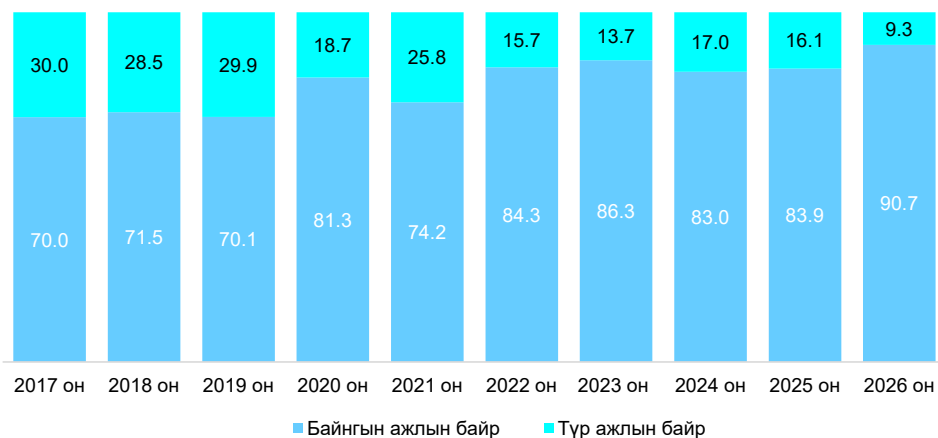
Зураг 17. Ажиллах хүчний эрэлт, бүс нутгаар /мян.хүн/

Бүсүүдээс Хангай болон Төвийн бүсийн ажиллах хүчний эрэлтийн нийт эрэлтэд эзлэх хувийн жин жил бүр өндөр, харин он хооронд хэлбэлзэлтэй хэдий ч сүүлийн 5 жилийн хугацаанд тасралтгүй өссөн үзүүлэлттэй байсан нь энэ удаад буурах үр дүнг харуулсан.

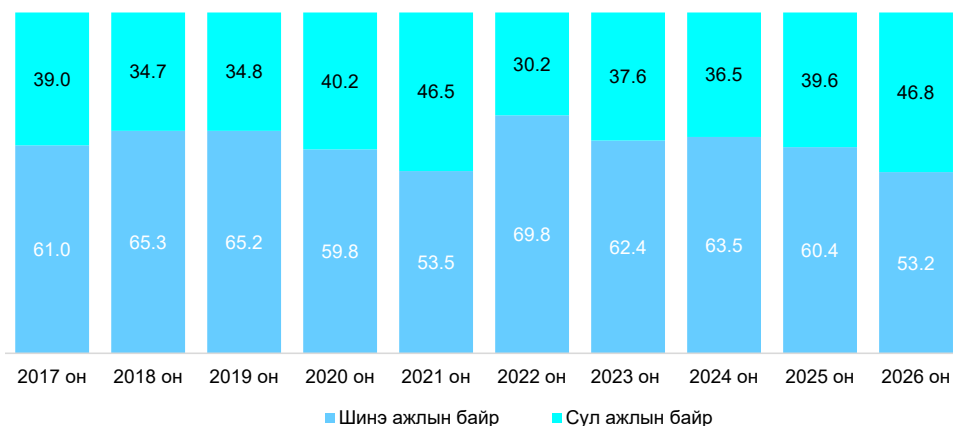
Судалгааны сүүлийн 10 жилийн дунджаар нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 79.5 мянга нь байнгын ажлын байр байна. Ажиллах хүчний нийт эрэлтэд эзлэх байнгын ажлын байрны хувийн жин өндөр байх нь хөдөлмөрийн зах зээлд эерэг үзүүлэлт бөгөөд жил бүр нийт эрэлтэд эзлэх хувийн жин өсөх төлөвтэй байна.

Зураг 18. Ажиллах хүчний эрэлт, ажлын байрны хэлбэрээр /хувь/

Судалгааны жил бүрийн харьцуулсан үр дүнгээр шинэ ажлын байран дахь ажиллах хүчний эрэлт дийлэнх бөгөөд энэ нь хөдөлмөрийн зах зээлд таатай үзэгдэл юм.

Зураг 19. Ажиллах хүчний эрэлт, ажлын байрны төрлөөр /хувь/

Сүүлийн 10 жилийн дунджаар ажиллах хүчний эрэлтийн 62.1 хувь нь шинээр бий болох ажлын байр бөгөөд энэ нь хөдөлмөрийн зах зээлд ажиллах хүчний өсөлт бий болох боломжийг олгох бөгөөд дотоодын хөдөлмөрийн зах зээл тухайн хэмжээгээр тэлэх боломжтой байна. Хэдийгээр шинэ ажлын байрны ажиллах хүчний нийт эрэлтэд эзлэх хувь өндөр ч сүүлийн 5 жилийн хугацаанд жил ирэх бүр буурч, эсрэгээрээ сул ажлын байранд ажиллах хүч авах эрэлт өссөн үзүүлэлттэй байна.

Судалгааны 10 жилийн динамик мэдээллийг нэгтгэн харвал, ажиллах хүчний эрэлт өндөр түвшинд хадгалагддаг салбаруудын ажил мэргэжлүүд богино хугацааны эрэлтийн бүтцэд зонхилох байр суурь эзэлсээр байна.

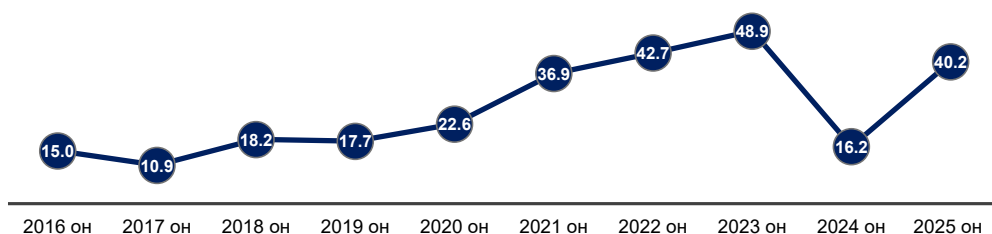
Боловсрол шаардахгүй, мэргэжил харгалзахгүй ажлын байранд ажилтан авах эрэлт жил бүрийн ажиллах хүчний эрэлтэд нөлөөлөхүйц өндөр хувийг эзэлдэг. Салбарын онцлог, үйл ажиллагааны хэлбэрээс шалтгаалан зарим салбаруудад дээрх төрлийн ажил мэргэжлийн хүрээнд дэх ажиллагчдын шилжилт хөдөлгөөн их байгаа нь гол шалтгаан болж буй төлөв ажиглагддаг. Мөн мэргэжлийн боловсрол, сургалтын хүрээнд бэлтгэдэг мэргэжлийн чиглэлийн мэргэжилтэй ажиллах хүчний эрэлт ч мөн өндөр хувийг эзэлдэг. Сүүлийн 10 жилийн хугацаан дахь үр дүнгээр тогооч, зөөгч, жолооч, засалчин шаварчин, гагнуурчин зэрэг ажил мэргэжлүүд жил бүр давтагдан нэрлэгдсээр байна. /Хавсралт... /

Сүүлийн жилүүдэд дээд боловсрол шаардах ажил мэргэжлийн эрэлт өсөх төлөвтэй бөгөөд үүнийг мэргэжилтэн, менежер бүлгийн ажиллах хүчний эрэлт нэмэгдэж буйгаас харж болох юм. Энэ удаад менежер буюу удирдах албан тушаалын ажлын байран дахь ажиллах хүчний эрэлт өмнөх оны мөн дүнгээс буурч, мэргэжилтэн бүлгийн ажиллах хүчний эрэлт өсөх үр дүн гарсан.

Сүүлийн 12 сард ажлаас гарсан ажиллагчдын ажил мэргэжил, мөн авч чадаагүй буюу хомсдолтой гэж нэрлэгдсэн ажил мэргэжлийн хүрээнд ирэх жилийн ажил мэргэжлээр ажиллах хүчний эрэлт тодорхойлогддог хэвээр байна.

Сүүлийн 10 жилийн хугацааны ажиллах хүчний хомсдолын дундаж үзүүлэлт нь 26.9 мянга бөгөөд олон жилийн ерөнхий төлөвөөр урт хугацаандаа өсөх хандлагатай. Уг үзүүлэлт 2017 онд 10.9 мянга байсан нь сүүлийн 10 жилийн хугацаан дахь хамгийн бага түвшин бол 2023 онд 48.9 мянгад хүрсэн нь хамгийн өндөр үзүүлэлт болж байна.

Зураг 20. Ажиллах хүчний хомсдол, 2016-2025 он /мян.хүн/

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны ангиллын хувьд бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээ, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбаруудын ажиллах хүчний хомсдол нийт ажиллах хүчний хомсдолд өндөр хувийг эзэлдэг хэвээр байна.

Ажиллах хүчний хомсдолын ажил мэргэжлээрх үр дүнг харахад энгийн ажил мэргэжлийн хомсдол түлхүү хэдий ч мэргэжлийн боловсролын урт болон богино хугацааны сургалтаар бэлтгэдэг нэг төрлийн ажил мэргэжлийн ажиллах хүчний хомсдол зонхилох үзэгдэл байсаар байна. Ажиллах хүчний хомсдол жил ирэх тутам өсөх хандлагатай төдийгүй хомсдолтой ажил мэргэжлийн үзүүлэлтээс харахад дотооддоо бэлтгэдэггүй ховор, нарийн ур чадвар шаардах мэргэжлийн ажил мэргэжил гэхээс илүү ажиллах хүчний тогтворгүй байдалтай холбоотой шилжилт хөдөлгөөний урсгалаас үүдэлтэй байдал нь хадгалагдсаар байна. Олон жилийн ажил мэргэжлээрх динамик мэдээллээс харахад ажиллах хүчний эрэлт болон хомсдол хоорондоо шууд хамааралтай хэвээр байна. Өмнөх онд хангагдаагүй сул ажлын байр, ажиллах хүчний дутагдал нь дараагийн оны эрэлтэд үргэлжлэн нөлөөлж, он дамжин хуримтлагдах үзүүлэлттэй байна.

ДҮГНЭЛТ

Дотоодын хөдөлмөрийн зах зээлд 2026 онд 82.6 мянган ажиллах хүчний эрэлт үүсэхээр дүн гарлаа. Хөдөлмөрийн зах зээл дэх нийт ажиллах хүчний эрэлтийн таван ажлын байр тутмын дөрөв нь оны эхний хагаст харьяалагдаж байна.

Ажиллах хүчний эрэлт бүс нутгийн хувьд жигд бус тархалттай хэвээр байдаг бөгөөд энэ удаад ихэнх хувь нь буюу таван ажиллах хүчний эрэлт тутмын дөрөв нь Улаанбаатар хотод төвлөрөн харьяалагдаж, бүс нутгуудад энэ үзүүлэлт бага хувьтай байна.

Ажиллах хүчний эрэлтийн бүтцэд байнгын болон шинэ ажлын байр ажиллах хүчний эрэлтэд эзлэх хувь өндөр хэвээр буюу байнгын ажлын байр 90.0 гаруй хувь, шинэ ажлын байр 50.0 гаруй хувийг бүрдүүлж байна. Гэвч сул ажлын байрыг нөхөх зорилготой ажиллах хүчний эрэлт нэмэгдэх хандлагатай бөгөөд сүүлийн 12 сарын шинэ ажиллагчдын хүрэн дэх ажлын байрны 77.5 хувийг сул ажлын байр эзэлж, шинэ ажиллагчдад хамаарах нийт ажлын байрны тоонд эзлэх хувийн жин өмнөх оны мөн дүнгээс өссөн үр дүн гарчээ.

Өнгөрсөн онд аж ахуйн нэгж байгууллагуудад нийт 40.2 мянган ажиллах хүчний хомсдол бий болж, энэ нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклын засвар үйлчилгээ, боловсруулах үйлдвэрлэл, барилгын салбаруудад тохиолдож, нийт хомсдолд хамгийн их хувийг эзэлж байна.

Ажиллагчдын ажил мэргэжлээрх ажиллах хүчний эрэлт болон ажиллах хүчний хомсдолын мэдээлэл бусад ажил мэргэжлээр тооцдог үр дүнгүүдийн мэдээллээс харахад ажиллах хүчний эрэлт өндөр байх салбарын тодорхой хэдэн төрлийн ажил мэргэжлийн хүрэн дэх ажиллах хүчний эрэлт өндөр байх үзүүлэлт хадгалагдсаар байна. Гэхдээ ур чадвартай, мэргэшсэн гэхээсээ илүү нарийн мэргэжил шаардахгүй дунд шатны ажиллах хүчний эрэлт зонхилж байна.

Сүүлийн жилүүдэд мэргэжилтэн түвшний ажил мэргэжлийн эрэлтийн нийт эрэлтэд эзлэх хувийн жин нэмэгдэх төлөвтэй бөгөөд энэ удаад ч тухайн чиглэлийн ажил мэргэжлийн эрэлт тэр дундаа ерөнхий нэршлээр хүний их эмч мэргэжлийн ажиллах хүчний эрэлт багагүй хувиар нэмэгдэх төлөвтэй байна.

Энэ оны хөдөлмөрийн зах зээлийн гол онцлог нь ажиллах хүчний эрэлтийн дийлэнх нь Улаанбаатар хотод төвлөрсөн, сул ажлын байрыг нөхөх шинж давамгайлсан, мөн жижиг аж ахуйн нэгжүүдэд илүү төвлөрсөн бүтэцтэй байгаагаар тодорхойлогдож байна.

Хөдөлмөрийн зах зээлийн бодлого нь зөвхөн ажлын байр нэмэгдүүлэхэд бус, ажиллах хүчний тогтвортой байдал, ур чадварын эрэлт, нийлүүлэлтийн зохистой уялдаа, бүсүүдийн хөдөлмөрийн зах зээлийн тэнцвэрт байдалд чиглэх шаардлагатай байна.

СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

1. ТАНИЛЦУУЛГА

Судалгааны зорилго

Хөдөлмөрийн зах зээлийн богино хугацааны буюу нэг жилийн хугацаан дахь ажиллах хүчний эрэлт хэрэгцээг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажил мэргэжлийн ангиллаар тодорхойлоход уг судалгааны зорилго оршино. Судалгааны үр дүн нь хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, хандлагыг урьдчилан харж, хүний нөөцийн төлөвлөлт, бодлогын уялдааг сайжруулахад чиглэнэ.

Зорилт

Дээрх зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг дэвшүүлэн хэрэгжүүлсэн. Үүнд:

- 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт хэрэгцээг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажил мэргэжил, газарзүйн байршлаар нь тодорхойлох;
- Дотоодын хөдөлмөрийн зах зээлд сүүлийн нэг жилийн хугацаанд үүссэн ажиллах хүчний хомсдолыг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар, ажил мэргэжлийн ангиллаар тодорхойлон үнэлэх.

Судалгааны хязгаарлагдмал байдал

Судалгааг хэрэгжүүлэх явцад дараах хязгаарлалтууд үүссэн болно. Үүнд:

- Судалгаанд Үндэсний статистикийн хорооны Бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж, байгууллагын мэдээллийг ашигласан тул албан бус секторын хөдөлмөрийн эрэлт судалгаанд бүрэн тусгагдаагүй;
- 2025 онд шинээр үйл ажиллагаа эхлүүлсэн аж ахуйн нэгж, байгууллагууд түүврийн хүрээнд багтаагүй;
- Олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн газар, төрийн удирдлага, батлан хамгаалах, албан журмын нийгмийн хамгааллын салбарууд нь онцлог зохион байгуулалт, хөдөлмөрийн харилцааны тусгай нөхцөлтэй тул судалгааны түүврээс хасаж, бусад 18 эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын хүрээнд судалгааг гүйцэтгэсэн.

2. СУДАЛГААНЫ ТҮҮВЭР, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Судалгаанд хамрагдах боломжтой нийт ААНБ-ын түүврийн эх олонлогийг 2024 оны жилийн эцэст Үндэсний статистикийн хорооны Бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй, үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоогоор тодорхойлсон.

Идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулсан буюу ТЕГ-ын газрын “Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар”-ын жилийн тайланд үйл ажиллагаа явуулсан гэж хамрагдсан, “Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайлан”-д 4 ба түүнээс дээш сар дараалан хамрагдсан эдийн засгийн үйл ажиллагааны 18 салбарын аж ахуйн нэгжүүдийг хамруулан түүврийн хүрээг тогтоосон.

Түүврийн хэмжээ:

Түүврийн хэмжээг эдийн засгийн үйл ажиллагааны 18 салбарын хүрээнд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж буй **3000** гаруй аж ахуйн нэгж, байгууллагыг түүвэрлэж, ингэхдээ ажиллагчдын тооны бүлэглэлт болон эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбаруудыг ашиглан бүлэг үүсгэж, бүлэг тус бүрээс аж ахуй нэгжийг энгийн санамсаргүй түүврийн аргаар сонгосон.

Судалгаанд 150 ба түүнээс дээш ажиллагчидтай аж ахуйн нэгжийг нэлэнхүйд нь хамруулахыг зорилоо. Уг судалгааны түүврийн хуваарилалт нь ААНБ-ын ажиллагчдын тоог бүлгийн хувьд харьцангуй хэвийн тархалттай гэж үзсэн.

Хүснэгт 22. Түүврийн хэмжээ, салбараар, ажиллагчдын тооны бүлгээр

ID	Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Ажиллагчдын тооны бүлэг				
		1-9	10-29	30-49	50-149	150- аас дээш
A	ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	29	2	8	7	2
B	Уул уурхай, олборлолт	13	6	9	23	39
C	Боловсруулах үйлдвэрлэл	90	35	21	48	60
D	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	6	4	10	22	23
E	Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	2	2	15	18	15
F	Барилга	122	61	44	38	24
G	Бөөний болон жижиглэн худалдаа: Машин мотоциклын засвар үйлчилгээ	498	86	34	75	103
H	Тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа	47	16	17	30	43
I	Зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ	39	20	16	19	20
J	Мэдээлэл, холбоо	48	9	2	12	16
K	Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	35	5	4	11	21
L	Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	28	5	6	6	6
M	Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	88	31	16	47	17
N	Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	73	11	11	20	12
P	Боловсрол	33	31	25	113	92
Q	Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	37	27	31	17	60
R	Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	14	16	12	26	4
S	Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	92	25	18	22	7

3. СУДАЛГААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ ЦУГЛУУЛАЛТ, БОЛОВСРУУЛАЛТ

Судалгааны ерөнхий зохион байгуулалт

Судалгааны мэдээллийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын удирдлага, удирдах албан тушаалтан болон хүний нөөцийн хариуцсан ажилтантай биечлэн уулзаж, ярилцлагын аргаар цуглуулсан. Мэдээлэл цуглуулах үйл ажиллагаанд судалгааны баг дараах үндсэн зарчмуудыг баримталсан.

Үүнд:

- Шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, нэгдсэн арга зүйг ашиглах;
- Судалгаанд оролцогчдын мэдээллийн нууцлалыг чанд хадгалах;
- Судалгаанд хэрэглэсэн бүх ойлголт, тодорхойлолтыг оролцогч талуудад (асуулга боловсруулагчид, ярилцлага авагчид, судалгаанд оролцогчид, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх ажилтнууд) нэгэн ижил, ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах;
- Цуглуулсан мэдээлэл нь судалгааны зорилгод нийцсэн, үнэн бодитой байх;
- Судалгааны үр дүн, тайлан нь ойлгомжтой, бодлогын болон практик хэрэглээнд ашиглах боломжтой байх.

Судалгааны мэдээлэл цуглуулах ажлыг 2025 оны 8 дугаар сараас 12 дугаар сарын хооронд улсын хэмжээнд зохион байгуулж, Үндэсний статистикийн хорооны Бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй, идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын хүрээнд үр дүнг тархаан тооцлоо.

Мэдээлэл цуглуулалт, боловсруулалт

Судалгааны мэдээлэл цуглуулалтыг энэ жилийн онцлог нөхцөл байдлаас шалтгаалан судалгаа авах бүхий л боломжит нөхцөл байдлыг ашигласан бөгөөд утас /CATI/ болон планшетаар /CAPI/ авч, нэмэлтээр цахимаар гэх мэт аргуудыг ашиглан гүйцэтгэлээ.

Судалгааны асуулга нь өмнөх жилүүдийн судалгааны нэгэн адил ажиллагчдын дэлгэрэнгүй мэдээлэл, ажиллах хүчний эрэлт болон хомсдолын мэдээллийг багтаасан бөгөөд дараах үндсэн бүлгүүдтэй.

Үүнд:

1. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын ерөнхий мэдээлэл
2. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, 2025 оны ажиллах хүчний хомсдолын мэдээлэл
3. Хүний нөөцийн асуудал

Мэдээллийн чанарыг хангах зорилгоор явцын хяналтыг тогтмол явуулж, программд оруулсан мэдээллийг судалгааны ярилцлагын аудио бичлэгтэй тулгалт хийх, хариултын уялдаа холбоог шалган, шаардлагатай тохиолдолд судалгаанд оролцогчоос дахин тодруулга авч засварлан, баталгаажуулсан.

ХАВСРАЛТ

Хавсралт 2. Ажиллах хүчний эрэлт мэргэжлээр, 2017-2026 он

Ажил мэргэжлийн нэр										
2026	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	
Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Засалчин, шаварчин	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Жолооч, автомашины тэрэгний	Туслах ажилтан, барилгын туслах ажилтан	Засалчин, шаварчин	Туслах ажилтан / барилгын/	Жолооч	
Жолооч, ачааны тэрэгний	Худалдааны төвийн менежер	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Цэвэрлэгч/ үйлчлэгч, албан тасалгааны	Жолооч, ачааны тэрэгний	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Шаварчин, засалчин	Үйлчилгээний ажилтан	
Цэвэрлэгч/ үйлчлэгч, албан байгууллагын	Операторч, төмрийн хүдрийн уурхайн машины	Мухлаг /лангууны худалдагч	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Мэргэжилтэн, итгэмжлэлийн үнэлгээний, баталгаажуулалтын	Борлуулагч	Барилга угсралтын туслах ажилтан	Хамгаалагч	Хамгаалагч	
Механикч, автомашины	Төмөрлөгийн үйлдвэрийн мастер, цувигч, бусад ажилтан	Цэвэрлэгч, албан тасалгааны	Операторч, хүнд даацын авто машины	Туслах ажилтан, барилга угсралтын	Барилга угсралтын мужаан	Цэвэрлэгч, албан байгууллагын	Оёдолчин	Туслах ажилтан / үйлдвэрлэл, аж ахуйн/	Туслах ажилчин	
Мухлаг /лангууны худалдагч	Жолооч, хүн тээвэрлэх зориулалт бүхий хөдөлгүүрт хөсгийн	Жолооч, машины	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Шинжээч, даатгалын тооцооллын	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Тогооч, ерөнхий	Жолооч	Туслах ажилтан / дэлгүүрийн/	Сувилагч	
Борлуулагч	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн / борлуулагч/	Оёдолчин, зөөлөн эдлэлийн	Мухлаг /лангууны худалдагч	Мухлаг /лангууны худалдагч	Мах, цагаан идээ үйлдвэрлэгч	Ерөнхий нягтлан бодогч	Барилгын мужаан	Борлуулагч	Технологич	
Туслах ажилтан, барилгын туслах	Тогооч	Засалчин, шаварчин	Туслах сувилагч	Цэвэрлэгч, албан байгууллагын	Тогооч	Жолооч, ачааны тэрэгний	Арматурчин	Худалдагч	Барилгын өргөн мэргэжил	

Тогооч	Операторч, хүнд даацын автомашины	Тогооч	Нягтлан бодогч	Тогооч	Харуул, гэрээт албаны	Сувиллагч, ерөнхий мэргэжлийн	Хамгаалагч	Оёдолчин	Тогооч
Инженер, иргэний ба үйлдвэрийн барилгын	Дэлгүүрийн туслах ажилтан	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн / борлуулалтын/	Жолооч, машины	Барилга угсралтын мужаан	Нарийн мужаан	Харуул, гэрээт албаны	Цахилгаанчин	Цэвэрлэгч /албан байгууллагын/	Зөөгч
Засварчин, хөдөлгүүрийн	Операторч, уурхайн суурь төхөөрөмжийн	Худалдаачин / бөөний газрын/	Багш, англи хэлний	Харуул, гэрээт албаны	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн / борлуулалтын/	Зөөгч	Ачааны машины жолооч	Тогооч	Их эмч
Автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин	Цэвэрлэгч/ үйлчлэгч, албан тасалгааны	Нягтлан бодогч, тооцооны	Менежер, бөөний худалдааны / дэлгүүрийн/	Ачигч, агуулахын	Нягтлан бодогч, телбер тооцооны	Инженер, цахилгааны	Санхүүгийн ажилтан	Жолооч	Түгээгч
Үйлдвэрлэлийн ажилтан	Зөөгч	Нарийн мужаан	Мужаан, засварын	Борлуулагч	Цэвэрлэгч, албан байгууллагын	Жолооч, хогны машины	Механикч инженер	Эм найруулагч	Үйлчлэгч
Операторч, машин механизм тоног төхөөрөмжийн	Инженер, барилга байгууламжийн, бүтээцийн технологийн	Гагнуурчин	Эм зүйч	Зөөгч	Менежер, үл хөдлөх хөрөнгийн	Мах махан бүтээгдэхүүний боловсруулах үйлдвэрлэлийн ажилтан	Эсгүүрчин	Мужаан	Барилгын инженер
Нягтлан бодогч	Үйлчилгээний цэгийн худалдаачин	Зөөгч	Тэргүүлэх шэф тогооч / Head chef/	Дэлгүүрийн туслах ажилтан	Дэлгүүрийн кассчин	Дэлгүүрийн кассчин	Тогооч	Нягтлан бодогч	Засварчин
Дэлгүүрийн борлуулалтын ажилтан	Хамгаалалтын /албаны ажилтан	Инженер, байгууламжийн	Инженер, дотоод шалтат хөдөлгүүрийн	Арматурчин	Төлөөлөгч, борлуулалтын	Сантехникч, хоолой засварчин	Нягтлан бодогч	Инженер / иргэний барилгын/	Цахилгаанчин

Гагнуурчин	Инженер, цахилгааны	Цахилгаанчин	Ачигч, дэлгүүрийн	Ачигч, дэлгүүрийн	Мухлаг / лангууны худалдагч	Их эмч, ерөнхий мэргэжлийн	Хүнсний барааны худалдаалагч	Өрөгч угсрагч	Борлуулагч
Жолооч, цемент зуурагч, тээвэрлэгч машины	Нягтлан бодогч	Сантехникч, сантехникийн системийн эд анги, зангилааг бэлтгэх	Малын эмч	Гагнуурчин	Дарга, эрхлэгч / менежер, алба, хэлтэс, тасгийн / маркетингийн/	Жолооч, бага оворын, бүхээгт тэрэгний	Борлуулагч	Инженер /хийн хоолойн/	Нягтлан бодогч
Инженер, автомашины	Барилга угсралтын мужаан	Малын эмч	Гагнуурчин	Гараар аяга таваг угаагч	Гагнуурчин	Цахилгаанчин	Техникийн туслах ажилтан	Цахилгаанчин	Касс
Гараар машин угаагч	Туслах ажилтан, барилга угсралтын	Менежер, бөөний худалдааны / захиалгаар үйлчлэх дэлгүүрийн/	Арматурчин	Операторч, талх жигнэх машины	Инженер аж үйлдвэрийн	Гагнуурчин	Хүнсний технологич	Операторч / телефон холбооны/	Багш
Цахилгаанчин	Гагнуурчин	Засварчин, багажны / нарийн/	Автомашин хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин	Үйлчилгээний болон энгийн ажлын зохион байгуулагч	Сувлагч, ерөнхий мэргэжлийн	Сантехникч, хоолой угсрагч	Харуул	Угаагч үйлчлэгч	Галч

Хэвсрэлт 3. Ажиллах хүчний хомсдол мэргэжлээр, 2016-2025 он

Ажил мэргэжлийн нэр										
2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	
Туслах ажилтан, барилгын туслах	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Цэвэрлэгч/ үйлчлэгч, албан тасалгааны	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Мухлаг /лангууны худалдагч	Засалчин, шаварчин	Худалдагч	Жолооч	
Автомашин хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин	Даатгалын гэрээ байгуулагч	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Туслах ажилтан, барилга угсралтын	Жолооч, машины	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Их эмч	Мужаан	Мужаан	
Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Худалдааны төвийн менежер	Жолооч, машины	Малын эмч	Мухлаг /лангууны худалдагч	Тогооч	Цэвэрлэгч, албан байгууллагын	Тогооч	Тогооч	Тогооч	
Жолооч, машины	Засалчин, шаварчин	Тогооч	Хаалгач	Тогооч, ерөнхий	Дэлгүүрийн кассчин	Зөөгч	Барилгын туслах ажилтан	Жолооны багш	Байгаль хамгаалагч	
Тогооч	Барилга угсралтын мужаан	Гагнуурчин	Дэлгүүрийн туслах ажилтан	Шаварчин засалчин, засал чимэглэлийн	Засалчин, шаварчин	Сувилагч, ерөнхий мэргэжлийн	Модон бүтээгдэхүүний мужаан	Цэцэрлэгийн багш	Сүлжигч	
Инженер, иргэний ба үйлдвэрийн барилгын	Жолооч, хүн тээвэрлэх зориулалт бүхий хөдөлгүүрт хөстийн	Мухлаг /лангууны худалдагч	Менежер, бөөний худалдааны /дэлгүүрийн/	Гагнуурчин	Барилгачин	Эмийн сангийн эм зүйч /эмийн худалдааны/	Жолооч	Эм найруулагч	Дуу хөгжмийн багш	
Механикч инженер	Мах махан бүтээгдэхүүний боловсруулах үйлдвэрлэлийн ажилтан	Барилга угсралтын мужаан	Операторч, автогрейдерийн	Жолооч, ачааны тэрэгний	Цэвэрлэгч, албан байгууллагын	Тогооч, ерөнхий	Сантехникч	Нядлагч	Хамгаалалтын ажилтан	

Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, албан байгууллагын	Туслах ажилтан, барилгын туслах	Сантехникч, хоолой угсрагч	Жолооч, машины	Дэлгүүрийн кассчин	Харуул, гэрээт албаны	Харуул, гэрээт албаны	Худалдагч	Засалчин шаварчин	Цахилгаанчин
Жолооч, ачааны тэрэгний	Инженер, цахилгааны	Зөвгч	Тогооч	Ачигч, агуулахын	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Оёдлогчин, зөөлөн эдлэлийн	Оёдлогчин	Тоног төхөөрөмжийн засварчин	Авто засварчин
Нягтлан бодогч	Инженер, замын	Оёдлогчин, зөөлөн эдлэлийн	Дарга, эрхлэгч/ менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /борлуулалтын/	Цахилгаанчин	Туслах ажилтан, барилга буулгах	Гагнуурчин	Арматурын	Оёдлогчин	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэжилтэн
Манаач, сахиул, харуул, жижүүр	Барилгачин	Худалдаачин /бөөний газрын/	Инженер, дотоод шалтат хөдөлгүүрийн	Механик инженерийн техникч, автомашины	Жолооч, тэргэнцрийн / уул уурхайн/	Мухлаг /лангууны худалдагч	Хөргөлтийн инженер	Хамгаалагч	Эмч
Мухлаг /лангууны худалдагч	Хамгаалалтын /албаны ажилтан	Нягтлан бодогч, тооцооны	Нягтлан бодогч	Харуул, гэрээт албаны	Аудитор	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Барилгын мужаан	Үсчин	Гагнуурчин
Цахилгаанчин	Инженер, барилга байгууламжийн, бүтээцийн технологийн	Туслах ажилтан, барилга угсралтын	Мужаан, засварын	Өнгөлгөөний мужаан	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн / борлуулалтын/	Цэвэрлэгч, албан байгууллагын	Гагнуурчин	Хүнсний технологич	Дулааны инженер
Механикч, автомашины	Тогооч	Борлуулагч	Ачигч, дэлгүүрийн	Инженер, цахилгааны	Фермийн ажилтан, мэргэшсэн / сүүний/	Нарийн мужаан	Албан байгууллагын үйлчлэгч	Арматурын	Нэвтрүүлэгч
Машин угаагч	Төмөрлөгийн үйлдвэрийн мастер, цувигч, бусад ажилтан	Цахилгаанчин	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	Цэвэрлэгч, албан байгууллагын	Савлагч / гараар/	Туслах ажилтан, барилга угсралтын	Үйлдвэрийн ажилтан	Кеттель машин баригч	Зөвгч

Түргэн хоол бэлтгэгч	Манаач, сахиул, харуул, жижүүр	Цэвэрлэгч, албан тасалгааны	Инженер, цахим зүйн /техник хангамжийн/ (компьютерийн)	Сувилагч, арга зүйч	Зөөгч	Бармен	Борлуулагч	Зөөгч	Сантехник слесарь
Инженер, автомашины	Нягтлан бодогч	Гараар аяга таваг угаагч	Мухлаг /лангууны худалдагч	Борлуулагч	Нарийн мужаан	Эм найруулагч	Кассчин	Хөдөө аж ахуйн механикжуулагч	Үйлчлэгч
Борлуулагч	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /борлуулалтын/	Шаварчин засалчин, засал чимэглэлийн	Операторч, хүнд даацын авто машины	Барилга угсралтын мужаан	Зэрэг тогтоогч, махны	Борлуулагч	Нягтлан бодогч	Сувилагч	Сувилагч
Сувилагч, арга зүйч	Нарийн боов хийгч	Харуул, гэрээт албаны	Засалчин, шаварчин	Ахлах нягтлан бодогч	Инженер, барилгын технологийн	Багш, бага ангийн / мэргэжлийн/	Хүнсний технологич	Үйлчлэгч	Соробан багш
Эдийн засагч	Жолооч, ачааны тэрэгний	Агент, үл хөдлөх хөрөнгийн	Гагнуурчин	Малын эмч	График дизайнч, зураглаач	Гал тогооны туслах ажилтан	Жижүүр	Барилгын инженер	Нягтлан бодогч

Хавсралт 4. 2026 оны ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлээр

Д/д	Код	Ажил мэргэжлийн нэр	Ажиллах хүчний эрэлт
1	932912	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	4801
2	833213	Жолооч, ачааны тэрэгний	4479
3	911214	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, албан байгууллагын	3087
4	723113	Механикч, автомашины	2534
5	521111	Мухлаг /лангууны худалдагч	2424
6	524212	Борлуулагч	2302
7	931211	Туслах ажилтан, барилгын туслах	2174
8	512011	Тогооч	2170
9	214216	Инженер, иргэний ба үйлдвэрийн барилгын	2089
10	811131	Засварчин, хөдөлгүүрийн	1914
11	723119	Автомашины хөдөлгүүрийн засварчин, моторчин	1820
12	4322	Үйлдвэрлэлийн ажилтан	1680
13	722316	Операторч, машин механизмын тоног төхөөрөмжийн	1262
14	241112	Нягтлан бодогч	1222
15	522313	Дэлгүүрийн борлуулалтын ажилтан	1068
16	721214	Гагнуурчин	1030
17	833211	Жолооч, цемент зуурагч, тээвэрлэгч машины	926
18	214415	Инженер, автомашины	883
19	912211	Гараар машин угаагч	881
20	741111	Цахилгаанчин	875
21	263111	Эдийн засагч	833
22	751111	Мах махан бүтээгдэхүүний боловсруулах үйлдвэрлэлийн ажилтан	816
23	222102	Сувилагч, ерөнхий мэргэжлийн	799
24	513111	Зөөгч	756
25	215111	Инженер, цахилгааны	715
26	813113	Операторч, нефть, байгалийн хий боловсруулах, цэвэрлэх төхөөрөмжийн	709
27	962918	Манаач, сахиул, харуул, жижүүр	608
28	341112	Өмгөөлөгчийн туслах	605
29	234201	Багш, цэцэрлэгийн бүлгийн	568
30	214410	Механикч инженер	556
31	752222	Нарийн мужаан	539
32	261111	Эрх зүйч	539
33	243311	Борлуулалтын ажилтан /аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн/	531
34	833212	Операторч, хүнд даацын автомашины	518

35	712611	Сантехникч, шугам хоолой угсрагч	515
36	325713	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэргэжилтэн	482
37	832211	Жолооч, машины	463
38	214524	Технологич, хүнс, ундааны	461
39	933315	Ачигч, агуулахын	458
40	834314	Засварчин, өргөн тээвэрлэх тоног төхөөрөмжийн	430
41	234205	Туслах багш, цэцэрлэгийн	424
42	833111	Жолооч, автобусны	404
43	513112	Үйлчлэх ажилтан, хоолны газрын	400
44	962113	Ачаа тээш хүргэгч	397
45	216111	Архитекторч, барилгын /иргэний/	394
46	941213	Гал тогооны бэлтгэгч	386
47	263114	Эдийн засагч, олон улсын худалдааны	375
48	422614	Хүлээн авагч, оффисын	369
49	523011	Дэлгүүрийн кассчин	368
50	911211	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, албан тасалгааны	362
51	541411	Харуул, гэрээт албаны	360
52	241111	Аудитор	346
53	422212	Операторч, телефоны холбооны	336
54	311237	Техникч, төмөр замын, барилга замын аж ахуйн	328
55	122313	Менежер, төслийн /удирдагч, зохицуулагч/	325
56	711413	Зам индүүдлэгийн ажилтан	321
57	712311	Засалчин, шаварчин	318
58	432111	Нярав, ахлах	296
59	732121	Хэвлэлийн эх бэлтгэгч	293
60	933312	Ачаа зөөгч	290
61	751136	Нядлагч	290
62	214125	Инженер, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын	290
63	712630	Шугам хоолойн засвар үйлчилгээний ажилтан	289
64	343213	Дизайнч, дотоод чимэглэлийн	287
65	711111	Барилгачин	285
66	834115	Жолооч, тракторын	284
67	332211	Төлөөлөгч, борлуулалтын	279
68	711511	Барилга угсралтын мужаан	278
69	753512	Арьс, нэхий, үс, үслэг эдлэлийн зэрэглэл тогтоогч, ангилагч /ялгагч/	278
70	741219	Монтёр цахилгааны /диспетчерийн тоног төхөөрөмж/	277
71	753310	Оёдолчин	273
72	221213	Хүний их эмч, шүдний эмч, түлэнхий хөлдөлт судлалын	269
73	711411	Арматурчин	264

74	811119	Операторч, ил уурхайн том оврын экскаваторын	257
75	241117	Нягтлан бодогч, тооцооны	254
76	214111	Инженер, аж үйлдвэрийн	244
77	513211	Бармен /Бартендер/	241
78	142015	Менежер, жижиглэн худалдааны	240
79	331211	Мэргэжилтэн, зээллэгийн	238
80	122111	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /борлуулалтын/	231
81	516511	Жолооны багш	230
82	142011	Менежер, бөөний худалдааны	225
83	321313	Эм найруулагч	224
84	811118	Операторч, уурхайн байнгын ажиллагаатай машины	222
85	312311	Иргэний ба үйлдвэрлэлийн барилгын ерөнхий хянагч	215
86	431216	Ажилтан, санхүүгийн	214
87	234101	Багш, ерөнхий боловсролын сургуулийн бага ангийн	214
88	612112	Малчин	207
89	221101	Хүний их эмч, ерөнхий мэргэшил судлалын	196
90	712119	Дээвэрчин, хавтан/плита	195
91	933323	Агуулахын ажилтан	194
92	242112	Бизнесийн зөвлөх	193
93	225011	Малын эмч	192
94	214217	Инженер, замын	191
95	264328	Орчуулагч	189
96	333112	Илгээмжийн агент	186
97	721515	Кабельчин	181
98	343412	Ерөнхий шеф тогооч /Executive Chef/	178
99	213320	Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн мэргэжилтэн	173
100	421113	Банкны теллер	171
101	242316	Хүний нөөцийн мэргэжилтэн	171
102	226511	Хоол зүйч, хоол тэжээлийн мэргэжилтэн	170
103	215311	Цахилгаан холбооны инженер	169
104	226211	Эм зүйч, хяналтын	164
105	931213	Туслах ажилтан, автозамын	164
106	216616	Хэвлэлийн дизайнер	148
107	134611	Банкны менежер	143
108	263421	Сэтгэл зүйч, хүүхдийн	142
109	931311	Туслах ажилтан, барилга угсралтын	140
110	811128	Зуухны машинист, засварчин	139
111	741112	Барилгын цахилгаанчин	137
112	214435	Механикч, инженер, машин механизмын	135

113	243312	Борлуулалтын ажилтан /эмнэлгийн тоног төхөөрөмж, эмийн бүтээгдэхүүн/	134
114	143911	Аялал жуулчлалын компанийн менежер	129
115	214431	Инженер, хөргөлт, агааржуулалтын	127
116	516214	Үйлчлэгч, зочид буудлын	126
117	335111	Гаалийн байцаагч	125
118	311217	Техникч, барилгын машин механизмын	123
119	723118	Хүнд машин механизмын механикч	120
120	814116	Дугуй засварчин	117
121	226213	Эмнэлгийн эм зүйч	116
122	214231	Инженер, гүүр, туннелийн	116
123	121916	Дарга, эрхлэгч /менежер/, засвар үйлчилгээний	115
124	214140	Технологич, савхин эдлэлийн	115
125	216313	Дизайнч, бүтээгдэхүүний	115
126	226215	Эмийн сангийн эм зүйч /эмийн худалдааны/	115
127	522212	Дэлгүүрийн зохион байгуулагч	115
128	233004	Багш, англи хэлний	114
129	411012	Бичиг хэргийн ажилтан	114
130	122112	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /маркетингийн/	113
131	833217	Жолооч, чиргүүлтэй ачааны машин /2-3 чиргүүл, трайлер/-ы	112
132	411011	Контторын үндсэн ажилтан	111
133	233008	Багш, математикийн	111
134	753226	Эсгүүрчин, бусад зүйлсийн	109
135	214257	Инженер, төмөр замын, тээвэр зохион байгуулалтын	109
136	132311	Дарга, мастер /менежер/, алба, хэлтэс, тасаг, цех, ээлжийн /барилга угсралтын/	108
137	215224	Инженер, цахим зүйн /мэдээллийн/	106
138	214232	Инженер, ус хангамж, ариутгах татуургын	106
139	933411	Бараа бүтээгдэхүүн дүүргэгч, өрөгч	105
140	723334	Тохируулагч, хэвлэлийн машин, тоног төхөөрөмжийн	98
141	962917	Галч	98
142	711219	Өрөгч, угсрагч, барилгын	97
143	251211	Программ хангамж хөгжүүлэгч	96
144	264212	Хэвлэлийн редакторч	95
145	252218	Программ хангамжийн инженер	94
146	711223	Барилгын хэв хашмал угсрагч	94
147	214255	Инженер, төмөр замын, барилга замын аж ахуйн	93
148	243114	Мэргэжилтэн, маркетингийн үйл ажиллагааны	88
149	431215	Ажилтан, зээллэгийн	88

150	813117	Операторч, тэсрэх бүтээгдэхүүний машины	88
151	122212	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /олон нийттэй харилцах/	87
152	932112	Савлагч /гараар/	86
153	931212	Туслах ажилтан, барилгын талбай /газар/ цэвэрлэгч	84
154	121113	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, газар, хэлтэс, тасгийн /санхүүгийн/	84
155	754411	Ариутгагч, халдваргүйжүүлэлт	83
156	261113	Өмгөөлөгч	83
157	211411	Геологич	82
158	234204	Багш, цэцэрлэгийн биеийн тамирын	80
159	311211	Техникч, иргэний ба үйлдвэрийн барилга байгууламжийн	79
160	243215	Харилцааны ажилтан	78
161	213212	Агрономич, үрийн	78
162	243113	Мэргэжилтэн, барааны	78
163	242212	Бодлогын захиргааны мэргэжилтэн	76
164	214252	Инженер, халаалт, агаар сэлгэлт, агааржуулалтын	74
165	134102	Эрхлэгч, ердийн цэцэрлэгийн	74
166	121314	Эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, хүрээлэн буй орчны дарга, эрхлэгч /менежер/	72
167	721511	Оосорлогч	71
168	753313	Оёдолчин, сүлжмэл эдлэлийн	70
169	122113	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /хангамжийн/	69
170	214611	Инженер, баяжуулахын	69
171	834312	Операторч, өргөгч цамхаг, татах төхөөрөмж, элеваторын	68
172	243116	Шинжээч, зах зээл судлалын	65
173	132113	Дарга, мастер /менежер/, алба, хэлтэс, тасаг, цех, ээлжийн /үйлдвэрлэлийн ба үйл ажиллагааны менежер боловсруулах үйлдвэрлэлийн/	65
174	331212	Мэргэжилтэн, орон сууцны зээллэгийн	65
175	214434	Механикч, инженер, дулааны	65
176	834311	Операторч, конвейрын гүүрэн краны, агуулахын, өргүүр сагстай өргөгчийн	65
177	121915	Дарга, эрхлэгч /менежер/, худалдан авалтын	64
178	2320115	Багш, бусад мэргэжлийн	64
179	132112	Дарга, мастер /менежер/, алба, хэлтэс, тасаг, цех, ээлжийн /боловсруулах үйлдвэрлэлийн менежер/	64
180	352136	Техникч, дууны	63
181	732318	Хэвлэлтийг төгс болгох машины операторч	63
182	234203	Багш, цэцэрлэгийн дуу хөгжмийн	63
183	311720	Техникч, уурхайн	63

184	121911	Дарга, эрхлэгч /менежер/, захиргаа, үйлчилгээний	62
185	214627	Металлургич, олборлолтын	62
186	232071	Багш, жолооны/тээврийн хэрэгслийн	62
187	216612	График дизайнер	61
188	121913	Дарга, эрхлэгч /менежер/, нийтлэг үйлчилгээний	61
189	224013	Клиникийн ажилтан	61
190	413217	Мэдээлэл оруулагч, хүснэгтэн мэдээлэл боловсруулагч	61
191	132211	Дарга, мастер /менежер/, алба, хэлтэс, тасаг, цех, ээлжийн /ил, далд уурхайн/	60
192	314115	Лаборант, хими биологийн	59
193	213317	Байгаль орчны эрдэм шинжилгээний ажилтан	59
194	722320	Операторч, токарийн суурь машины /токарьчин/	58
195	213112	Биологич	58
196	911218	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч орцны, орон сууцны	58
197	112011	Захирал, гүйцэтгэх захирал, аж ахуйн нэгж, байгууллагын	57
198	343218	Дизайн, тавилгын	57
199	511313	Аяллын хөтөч	57
200	713111	Барилгын будагчин	57
201	753114	Загварчин, эсгүүрчин, үйлчин	57
202	817218	Хөрөө рамын ба токарийн машинч	57
203	912212	Нарийн цэвэрлэгээ, өнгөлгөө хийгч	57
204	142014	Менежер, бөөний худалдааны /экспортын/	57
205	834211	Газар шороо, зам засварын болон түүнтэй адилтгах машины операторч	56
206	541215	Эргүүл, цагдаагийн	56
207	241314	Санхүүгийн шинжээч	55
208	723317	Механикч, уул уурхайн машин, тоног төхөөрөмжийн	54
209	722317	Операторч, металл боловсруулах машины	53
210	214259	Инженер, вагоны аж ахуйн	52
211	514218	Хумс засалч	52
212	816016	Операторч, мах боловсруулах машины	51
213	214222	Инженер, дулаан хангамжийн	51
214	432117	Нярав, хангамжийн	51
215	514211	Гоо засалч/гоо сайханч	49
216	251219	Хэрэглээний программ хөгжүүлэгч	49
217	412011	Нарийн бичгийн дарга	49
218	911220	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч талбайн	48
219	341114	Хуульчийн туслах	47
220	532913	Асрагч, эмнэлгийн	47
221	352126	Лаборант	47

222	235110	Чанарын үнэлгээ, дотоод хяналт хариуцсан ажилтан	46
223	2212103	Хүний их эмч, эх барих, эмэгтэйчүүд судлалын	44
224	214258	Инженер, төмөр замын, дохиолол төвлөрүүлэлт хориглох	44
225	213121	Микробиологи	44
226	221201	Хүний их эмч	44
227	811125	Өрмийн мастер	43
228	263510	Нийгмийн ажилтан	42
229	941212	Гал тогооны туслах ажилтан	42
230	214246	Технологич, барилгын материалын	41
231	231093	Багш, дуу, хөгжмийн	41
232	541416	Хамгаалалтын /албаны ажилтан	40
233	431120	Теллер банкны	39
234	912117	Угаагч, гараар /угаалгын газрын/	37
235	815515	Операторч, арьснаас үс цэвэрлэх машины	37
236	524211	Үзүүлэн таниулж худалдаалагч	37
237	142012	Менежер, бөөний худалдааны /дэлгүүрийн/	35
238	233011	Багш, физикийн	35
239	911113	Гараар аяга таваг угаагч	35
240	311229	Техникч, дулаан хангамжийн тоног төхөөрөмжийн	35
241	821115	Угсрагч, даралтат сав, турбины, уур ус дамжуулах шугамын	35
242	233007	Багш, мэдээлэл зүйн	35
243	741221	Механикч, дулааны тоног төхөөрөмжийн, цахилгаан угсралтын, цахилгаан тоног төхөөрөмжийн, зөөврийн цахилгаан станцын	35
244	723312	Механикч, дулаан хангамжийн тоног төхөөрөмжийн	34
245	311213	Техникч, ус хангамж, ариутгах татуургын	34
246	818213	Галч	34
247	815712	Операторч, индүүний машины	33
248	441412	Бичиг хэргийн бусад туслах ажилтан	33
249	242111	Байгууллагын арга зүйн шинжээч	33
250	251217	Программ хангамжийн шинжээч	32
251	265218	Хөгжимчин	32
252	233001	Багш, монгол хэл, уран зохиолын	32
253	265212	Дуучин, дуурийн, найрал дууны, эстрадын	32
254	216413	Архитектурч, хот төлөвлөлтийн	31
255	214634	Мастер, уул, уурхайн	31
256	233012	Багш, химийн	30
257	242113	Менежментийн зөвлөх	28
258	431214	Ажилтан, даатгалын тооцооны	28

259	941211	Гараар аяга таваг угаагч	28
260	322211	Эх барихын туслах/дэд мэргэжилтэн	27
261	332213	Төлөөлөгч, үл хөдлөх хөрөнгө худалдаалах	27
262	213143	Биотехнологич	27
263	811418	Операторч, цемент хутгах төхөөрөмжийн	27
264	241212	Санхүүгийн зөвлөх	27
265	121213	Дарга, эрхлэгч /менежер/, хүний нөөцийн	26
266	214247	Инженер, барилгын менежментийн	25
267	723318	Механикч, үйлдвэрийн машин, тоног төхөөрөмжийн	25
268	221276	Хүний их эмч, халдварт өвчин судлалын	25
269	741223	Цахилгаанчин, моторт тээврийн хэрэгслийн, хөлөг онгоцны, цахилгаан галт тэрэгний	25
270	233024	Багш, техник технологийн	24
271	252115	Өгөгдлийн сангийн шинжээч	24
272	122312	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн / бүтээгдэхүүний хөгжлийн/	24
273	215118	Инженер, эрчим хүч үйлдвэрлэлийн	24
274	132415	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /тээврийн компанийн/	24
275	265224	Хөгжимчин, үндэсний найрал хөгжмийн	24
276	214148	Инженер, засварын	23
277	226313	Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйч	23
278	215218	Инженер, радиогийн	23
279	214312	Инженер, хяналтын	23
280	723316	Механикч, уурын зуухны	23
281	264210	Сэтгүүлч	22
282	731813	Ээрмэлчин	22
283	265435	Техникийн ажилтан	22
284	213157	Чанарын хяналтын лабораторийн шинжээч	21
285	912116	Индүүчин	21
286	933412	Бараа бүтээгдэхүүн хүлээн авагч	21
287	334311	Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга	21
288	962114	Хоол, хүнс бэлтгэгч	21
289	313111	Операторч, цахилгаан эрчим хүчний төхөөрөмжийн	21
290	141116	Менежер, зочид буудлын	21
291	962911	Хаалгач	20
292	213148	Биотехнологич	20
293	132111	Дарга, мастер /менежер/, алба, хэлтэс, тасаг, цех, ээлжийн /үйлдвэрийн эзэн/	20
294	818912	Операторч, хөргөлтийн тоног төхөөрөмжийн	20
295	334312	Захидал, харилцааны туслах ажилтан	20

296	262113	Харгалзагч, музейн	20
297	754311	Чанар шалгагч	19
298	112012	Захирал, гүйцэтгэх захирал, үйлдвэрийн	19
299	751227	Нарийн боов хийгч	19
300	214113	Инженер, машин тоног төхөөрөмжийн	19
301	221102	Хүний их эмч, өрхийн анагаах судлалын	19
302	265314	Бүжигчин	19
303	221232	Хүний их эмч, дүрс оношилгоо судлалын	19
304	221241	Хүний их эмч, мэдрэл судлалын	19
305	226111	Нүүр амны эмч, ерөнхий эмчилгээний	19
306	213153	Эсийн генетикч	19
307	134935	Найруулагч, телевизийн	18
308	834218	Машинч, эксковаторын /цахилгаан, гидро/	18
309	311914	Техникч, үйлдвэрлэлийн	18
310	815116	Операторч, ороох /нэхмэлийн утас машины/	18
311	263410	Сэтгэл зүйч	18
312	214211	Инженер, барилга байгууламжийн, бүтээцийн технологийн	18
313	431117	Нярав, цалингийн	18
314	214619	Инженер, уул уурхайн ашиглалтын	18
315	221247	Хүний их эмч, мэс засал судлалын	17
316	215232	Инженер, барилгын материал үйлдвэрлэлийн автоматжуулалтын	17
317	233014	Багш, биологи, байгаль шинжлэлийн	17
318	432112	Нярав, агуулахын	17
319	242412	Мэргэжилтэн, боловсон хүчний сургалтын	16
320	911215	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, зочид буудлын	16
321	264126	Сурвалжлагч, телевиз, радиогийн	16
322	265420	Найруулагч, радио нэвтрүүлгийн	16
323	251111	Мэдээллийн /өгөгдлийн/ сангийн шинжээч /компьютерын/	16
324	252311	Харилцаа холбооны шинжээч (компьютерын)	16
325	141216	Менежер, рестораны	16
326	216613	Мультимедиа дизайнер	16
327	233019	Багш, газарзүй, байгаль шинжлэлийн	15
328	222121	Сувилагч, эх хүүхдийн сувилахуйн	15
329	141111	Менежер, аяллын сууцны	15
330	311415	Техникч, дохиоллын системийн	15
331	541415	Хамгаалалтын /албаны/ ахлагч	15
332	233029	Багш, биологийн	15
333	263529	Нийгмийн ажилтан, эмнэлгийн туслалцаа үзүүлэх	15
334	221217	Хүний их эмч, дотрын анагаах судлалын	15

335	233003	Багш, орос хэлний	14
336	611112	Хүнсний ногоо тариалагч	14
337	311512	Механик инженерийн техникч	14
338	231091	Багш, химийн	14
339	132411	Дарга, эрхлэгч /менежер/, логистик түгээлтийн	13
340	221267	Хүний их эмч, сэтгэц судлалын	13
341	214112	Инженер, байгууламжийн	13
342	311427	Техникч, мэдээллийн техник хэрэглэлийн	13
343	334111	Конторын албаны зааварлагч,/зохион байгуулагч/	13
344	226312	Үйлдвэрлэлийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, ариун цэврийн байцаагч, зөвлөгч	13
345	261914	Хуулийн зөвлөх	13
346	515111	Аж ахуйн ажилтан /зочид буудлын/	13
347	611314	Цэцэрлэгч	13
348	121115	Компанийн нарийн бичгийн дарга (менежер)	13
349	441512	Архивын ажилтан	13
350	831112	Машинч, туслах машинч, уул уурхайн зам, зүтгүүрийн	13
351	432313	Диспетчер, авто тээврийн	12
352	352127	Операторч, дуу, дүрс бичлэгийн	12
353	833215	Жолооч, хогны машины	12
354	263313	Мэргэжилтэн, олон улсын харилцааны	12
355	2212114	Хүний их эмч/Шүдний их эмч/ Уламжлалт анагаах ухааны их эмч, эрүүл мэндийн удирдлагын мэдээлэл, эрүүл мэндийн даатгалын	11
356	431118	Нярав, кассын	11
357	233018	Багш, нийгмийн ухааны	11
358	265315	Бүжигчин, ардын бүжгийн	11
359	834226	Операторч, автогрейдерийн	11
360	815212	Операторч, сүлжих машины	11
361	811121	Операторч, хяналтын	11
362	323011	Бариач	11
363	265111	Зураач	11
364	264142	Хянан тохиолдуулагч, радио телевизийн мэдээний	11
365	111414	Зохицуулагч, улс төрийн намын	10
366	134411	Олон нийтийн төвийн менежер	10
367	112020	Захирал, гүйцэтгэх захирал, санхүүгийн	10
368	222101	Сувилагч, арга зүйч	10
369	222201	Эх баригч	10
370	961111	Хог хаягдал цуглуулагч	10
371	311212	Техникч, халаалт, агаар сэлгэлтийн	10

372	214243	Инженер, усны эрчим хүчний	10
373	235101	Арга зүйч, ердийн цэцэрлэгийн	10
374	343411	Тэргүүлэх шеф тогооч /Head chef/	10
375	121914	Дарга, эрхлэгч /менежер/, эд аж ахуйн	10
376	211313	Химич	10
377	112017	Захирал, гүйцэтгэх захирал, бөөний худалдааны	9
378	422611	Хүлээн авагч, эмнэлгийн	9
379	233025	Багш, эрүүл мэндийн	9
380	315313	Нисэх багийн дарга	9
381	222113	Сувилагч, сэргээн засахын сувилахуйн	9
382	226909	Нийгмийн эрүүл мэндийн мэргэжилтэн	9
383	215231	Инженер, электроник /цахим инженер/	9
384	311521	Техникч, засварын	9
385	332311	Худалдан авагч агент	9
386	233022	Багш, дүрслэх урлагийн	9
387	513212	Бариста	9
388	2310129	Багш, бусад мэргэжлийн	9
389	242413	Мэргэжилтэн, мэргэжлийн удирдлагын	9
390	226613	Хэл, ярианы согог засалч	9
391	221245	Хүний их эмч, мэдээгүйжүүлэг судлалын	8
392	215216	Инженер, дохиоллын системийн	8
393	222120	Сувилагч, эрчимт эмчилгээний сувилахуйн	8
394	265514	Жүжигчин, жүжгийн	8
395	342211	Дасгалжуулагч	8
396	432312	Диспетчер, такси, автобусны	8
397	612211	Шувуучин	8
398	811411	Операторч, бетон цутгах машины	8
399	831218	Замчин, төмөр замын	8
400	832216	Жолооч, түргэн тусламжийн тэрэгний	8
401	262218	Номын санч	8
402	331115	Дилер	8
403	221206	Хүний их эмч, арьс судлалын	7
404	233006	Багш, бусад гадаад хэлний	7
405	265434	Тайз заслын ажилтан	7
406	233010	Багш, математик- физикийн	7
407	232028	Багш, хөгжмийн зэмсгийн	7
408	214212	Инженер, геотехникийн	7
409	834213	Операторч, бульдозерын	7
410	931113	Нүүрсний дээж авагч	7

411	311311	Лаборант, цахилгаан механикийн туршилт, хэмжилтийн	7
412	134916	Менежер, музейн	7
413	265133	Сэргээн засварлагч, музейн	7
414	523013	Гарах хаалганы хянагч	7
415	962912	Авто зогсоолын ажилтан	6
416	221218	Хүний их эмч, бөөр судлалын	6
417	212029	Статистикч	6
418	134942	Мэргэшсэн үйлчилгээний бусад менежер	6
419	233021	Багш, дуу хөгжмийн	6
420	352134	Техникч, дүрс бичлэгийн тоног төхөөрөмжийн / телевизийн/	6
421	121312	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, газар, хэлтэс, тасгийн / стратегийн төлөвлөлтийн/	6
422	222107	Сувилагч, мэдээгүйжүүлдгийн сувилахуйн	6
423	225022	Малын эмч, мал зүйч	6
424	263629	Лам	6
425	911212	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, угаалгын өрөө, бие засах газрын	6
426	432212	Нярав, материал нийлүүлэлтийн	6
427	252217	Системийн инженер	6
428	811313	Компрессорчин	5
429	233016	Багш, түүх-нийгэм судлалын	5
430	233023	Багш, зураг зүйн	5
431	833221	Операторч, тусгай тоноглол бүхий машины	5
432	214145	Шинжээч, системийн /компьютероос бусад/	5
433	221203	Хүний их эмч, хүүхдийн эмгэг судлалын	5
434	221209	Хүний их эмч, гэмтэл согог судлалын	5
435	221262	Хүний их эмч, сэргээн засал судлалын	5
436	226414	Нөхөн сэргээх эмчилгээний мэргэжилтэн	5
437	226712	Нүдний эмч	5
438	321216	Техникч, эмгэг судлалын лабораторийн	5
439	2212102	Хүний их эмч, хүүхдийн эрчимт эмчилгээ судлалын	5
440	235109	Сургалтын арга зүйч, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын	5
441	343413	Шеф тогооч, торт нарийн боовны	5
442	232007	Багш, монгол хэл, уран зохиолын	5
443	251115	Компьютерын шинжлэх ухааны ажилтан	5
444	811112	Операторч, уурхайн суурь төхөөрөмжийн	5
445	312212	Талбайн зохицуулагч	5
446	232010	Багш, нийгмийн ухааны	5
447	315312	Агаарын хөлгийн инженер	5

448	432319	Ажилтан, тээврийн үйлчилгээний	5
449	2212116	Хүний бага эмч	5
450	221228	Хүний их эмч, цус судлалын	4
451	818911	Энэ ангилалд ороогүй суурь машин, төхөөрөг ажиллуулагч бусад операторч	4
452	261912	Шинжээч	4
453	311234	Техникч, төсөв, үнэ бүрдлийн	4
454	233020	Багш, биеийн тамирын	4
455	231039	Багш, инженерийн /иргэний барилгын/	4
456	231060	Багш, ойн аж ахуйн	4
457	232006	Багш, математикийн	4
458	232046	Багш, компьютерын сүлжээ, системийн	4
459	235103	Сургалтын менежер, ердийн сургуулийн	4
460	231046	Багш, компьютерын	4
461	231070	Багш, сэтгэл судлалын	4
462	233015	Багш, түүхийн	4
463	2320117	Багш, гагнуурын	4
464	221280	Хүний их эмч, хүүхэд судлалын	4
465	263522	Нийгмийн ажилтан, боловсролын /ерөнхий боловсролын сургууль, насан туршийн боловсролын төвийн/	4
466	221225	Хүний их эмч, уушги судлалын	4
467	221243	Хүний их эмч, хүүхдийн мэдрэл судлалын	4
468	224011	Яаралтай тусламжийн мэргэжилтэн	4
469	241113	Ерөнхий нягтлан бодогч	4
470	265512	Жүжигчин	4
471	321111	Техникч, туяаны оношилгооны	4
472	752325	Хөрөөдөгч, модны	4
473	711512	Заслын мужаан	4
474	241121	Нягтлан бодогч, даатгалын	4
475	142013	Менежер, бөөний худалдааны /импортын/	4
476	751218	Зуурагч	4
477	815222	Операторч, самнах машины	4
478	311919	Техникч, робот, автомат төхөөрөмжийн техникч	4
479	541112	Аврагч, гал сөнөөгч	4
480	833219	Жолооч, аюултай ачаа тээврийн	4
481	721132	Хэвлэгч	4
482	742112	Цахим техник хэрэгслийн механикч, засварчин	4
483	751128	Шарагч, дайвар, хиаман бүтээгдэхүүн	4
484	214118	Инженер, төлөвлөлтийн	3
485	524513	Ус түгээгч	3

486	221281	Хүний их эмч, нярай, перинатал судлалын	3
487	611313	Цэцэгчин	3
488	422411	Зочид буудлын хүлээн авагч	3
489	134934	Найруулагч, тайзны	3
490	711517	Мужаан, тайзны	3
491	911118	Үйлчилгээний болон энгийн ажлын зохион байгуулагч	3
492	112135	Дэд захирал, бизнес үйлчилгээний	3
493	134928	Ерөнхий найруулагч, театрын	3
494	221294	Хүний их эмч, эмнэл зүйн эмгэг судлалын	3
495	222108	Сувилагч, мэс заслын сувилахуйн	3
496	242211	Бодлогын шинжээч	3
497	313212	Операторч/Машинч, цэвэр усны насос станцын	3
498	431217	Ажилтан, статистикийн	3
499	722112	Дархан, гараар давтах	3
500	753651	Эсгүүрчин, гутлын	3
501	933211	Тэрэгчин, ердийн хөсөгч	3
502	2212101	Хүний их эмч, эрчимт эмчилгээ судлалын	3
503	2212115	Хүний их эмч/Шүдний их эмч/ Уламжлалт анагаах ухааны их эмч, аль ч ангилалд багтаагүй	3
504	251213	Программ зохиогч, системийн	3
505	214617	Инженер, ил уурхайн	3
506	251118	Мэдээллийн системийн шинжээч	3
507	263521	Нийгмийн ажилтан, аж ахуйн нэгж, байгууллагын	3
508	221282	Хүний их эмч, өсвөр үе судлалын	2
509	221292	Хүний их эмч, чих, хамар хоолой судлалын	2
510	231057	Багш, нягтлан бодохын	2
511	235108	Сургалтын менежер, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын	2
512	265136	Сэргээн засварлагч, үнэт ховор номын	2
513	313313	Лаборант, химийн шинжилгээний	2
514	134205	Амаржих газрын захирал/дарга	2
515	134214	Эмнэлэг, эрүүл мэндийн бусад байгууллагын дэд захирал/ орлогч дарга	2
516	215228	Инженер, цахим зүйн /техник хангамжийн/ (компьютерын)	2
517	221219	Хүний их эмч, дотоод шүүрэл судлалын	2
518	221220	Хүний их эмч, зүрх судлалын	2
519	221222	Хүний их эмч, настан судлалын	2
520	221226	Хүний их эмч, хоол боловсруулах тогтолцоо судлалын	2
521	221273	Хүний их эмч, хавдар судлалын	2

522	222125	Сувилагч, уламжлалт анагаах ухааны, Монголын уламжлалт анагаах ухааны бариа заслын сувилахуйн	2
523	222126	Сувилагч, аль ч ангилалд багтаагүй	2
524	231024	Багш, бүжгийн	2
525	265211	Гоцлол хөгжимчин	2
526	265318	Бүжигчин, сонгодог бүжгийн	2
527	311314	Техникч, байгууламжийн /цахилгааны (цахилгааны системийн)	2
528	311517	Техникч, багаж хэрэгслийн	2
529	325212	Техникч, өвчтөний бүртгэл, мэдээллийн	2
530	325611	Эмнэлгийн туслах /дэд ажилтан	2
531	351211	Техникч, мэдээллийн сангийн	2
532	431114	Ажилтан, нягтлан бодохын /бүртгэл тооцооны, данс хөтлөгч/	2
533	441312	Ажилтан, кодлогч	2
534	753538	Уусмал түрхэгч	2
535	962914	Хувцасны өрөө, өлгүүрийн ажилтан	2
536	2212110	Хүний их эмч, хүүхдийн яаралтай тусламж судлалын	2
537	214513	Инженер, химийн	2
538	242414	Мэргэжилтэн, ажиллах хүчний хөгжлийн	2
539	721116	Бэлтгэгч, хэвний хольц	2
540	818214	Операторч, дулааны станцын	2
541	211416	Геологич, инженер /газрын тос, уламжлалт бус газрын тосны/	2
542	212031	Статистикч, санхүүгийн	2
543	214314	Байгаль орчны шинжээч	2
544	432116	Нярав, нөөц бүртгэлийн	2
545	723111	Засварчин, дугуйны	2
546	741212	Цахилгааны механикч	2
547	834219	Туслах машинч, экскаваторын	2
548	133018	Мэдээллийн технологийн менежер	2
549	241315	Хөрөнгө оруулалтын шинжээч	2
550	524112	Зураач, дизайнч	2
551	112032	Захирал, гүйцэтгэх захирал, биеийн тамир, спортын	2
552	262125	Бүртгэлийн менежер /музейн/	2
553	265316	Бүжигчин, бүжгэн жүжгийн	2
554	121211	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, газар, хэлтэс, тасгийн / боловсон хүчний сургалтын/	1
555	132416	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн / агуулахын/	1
556	211342	Химич, химийн технологич, уул уурхайн	1

557	242411	Зөвлөх, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох	1
558	221277	Хүний их эмч, бэлгийн замаар дамжих халдвар, хүний дархлал хомсдолын вирус/дархлалын олдмол хомсдол судлалын	1
559	235901	Багш, дотуур байрны	1
560	252312	Сүлжээний шинжээч	1
561	211211	Инженер, цаг уурч	1
562	212037	Статистикч, эрүүл мэндийн	1
563	213151	Бактерилогич, вирусологич	1
564	214117	Инженер, техник засварын	1
565	214121	Инженер, нэхий, арьс, үслэг эдлэлийн тоног төхөөрөмжийн	1
566	214128	Инженер, чанарын	1
567	214317	Хаягдал боловсруулах технологийн инженер	1
568	215115	Инженер, цахилгаан механикийн төхөөрөмжийн	1
569	221214	Хүний их эмч, үе бүтээх, солих мэс засал судлалын	1
570	221224	Хүний их эмч, спортын анагаах судлалын	1
571	221227	Хүний их эмч, хөнгөвчлөх эмчилгээ судлалын	1
572	221234	Хүний их эмч, дурангийн онош зүйн	1
573	221253	Хүний их эмч, мэдрэлийн мэс засал судлалын	1
574	221255	Хүний их эмч, хүүхдийн мэс засал судлалын	1
575	221257	Хүний их эмч, цээжний мэс засал судлалын	1
576	221258	Хүний их эмч, эрэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, мэс засал судлалын	1
577	221266	Хүний их эмч, хүүхдийн сэргээн засал судлалын	1
578	221268	Хүний их эмч, донтолт судлалын	1
579	221270	Хүний их эмч, сэтгэл засал судлалын	1
580	222114	Сувилагч, сэтгэцийн эрүүл мэндийн сувилахуйн	1
581	222117	Сувилагч, хүүхдийн сувилахуйн	1
582	242313	Мэргэжилтэн, хөдөлмөрийн харилцааны	1
583	243212	Мэргэжилтэн, хэвлэл мэдээллийн	1
584	262220	Эрдэм шинжилгээний ажилтан, бизнес үйлчилгээний мэдээллийн	1
585	311129	Техникч, цаг уурын	1
586	311315	Техникч, байгууламжийн /цахилгааны (эрчим хүч дамжуулалтын)	1
587	311413	Техникч, цахилгаан холбооны	1
588	311714	Лаборант, чанарын шинжилгээний	1
589	314125	Техникийн ажилтан, эмгэг судлалын	1
590	314214	Цаг уурын техникч	1
591	321113	Техникч, рентген зурагч	1

591	321113	Техникч, рентген зурагч	1
592	343511	Техникч, гэрэлтүүлэгчийн	1
593	741226	Цахилгаан шатны тохируулагч /лифтчин/	1
594	742215	Мэдээлэл дамжуулах болон холбооны кабель тавигч	1
595	753535	Цэвэрлэгч, арьс шир, нэхий эдлэл, нэхий	1
596	911213	Цэвэрлэгч/үйлчлэгч, үйлдвэрийн	1
597	2212100	Хүний их эмч, цус сэлбэлт судлалын	1

